

SKUPAJ PIŠEMO ZGODBE NAJLEPŠEGA MESTA

ROBERT ŠTABA

GLAS NEVIDNIH ŽRTEV
PROMETNIH NESREČ

Ljubljana

IZPOSTAVLJAMO NEKAJ PROJEKTOV ZADNJIH ŠTIRIH LET, S KATERIMI SO NA MOL
ŠE OKREPILI KAKOVOST ŽIVLJENJA V MESTU, RAZISKALI SMO, KAJ POMENI BITI
STAR V LJUBLJANI, PREDSTAVLJAMO PODVODNI HOKEJ, OBČUDUJEMO POGUMNE IN
DOBROSRČNE GASILCE TER NAVIJAMO ZA NAŠE V POLNIH STOŽICAH.

Ljubljana

september 2022

Izdajatelj

Mestni svet Mestne občine
Ljubljana, Mestni trg 1

Zanj

župan Zoran Janković

Uredniški odbor

Marjan Sedmak (predsednik),
Urška Honzak, Ida
Medved, mag. Verica
Šenica Pavletič, Lada Zei

Odgovorni urednik

mag. Nenad Senić

Urednica

Nina Kožar

Oblikovna zasnova

Špela Pfeifer

Izvedbeno oblikovanje

Maja Petrovič

Foto na naslovnici

Črt Piksi

Tisk

Salomon, d. o. o.

Naklada

129.550 izvodov

**Predloge, pohvale, kritike
ali le pozdrave pošljite na:**
revija.ljubljana@ljubljana.si

Glasilo Ljubljana
Mestni trg 1
1000 Ljubljana

Natisnjeno na okolju prijaznem
papirju. Glasilo brezplačno
prejme vsako gospodinjstvo v
Mestni občini Ljubljana.

ISSN 1318-797x

MAG. URŠKA JEŽ

izvršna producentka, Društvo za promocijo žensk v kulturi – Mesto žensk

Svobodno in varno po poteh mesta žensk

Hoja je moja svoboda. Je način umika, sprostitve, razmisleka in odklopa. Korak za korakom se pletejo misli, iskrijo ideje in rešujejo probleme. Najraje se odpravim v zelenje, včasih pa se izgubim v labirintu ljubljanskih ulic. Upočasnim svoj korak, z veseljem vdihnem to svobodo gibanja ter opazujem ljudi in utrip mesta.

Vedno znova se razveselim, ko se na svojih poteh najdem na tistih redkih ulicah, ki nosijo imena žensk. V Ljubljani je 1623 ulic, od katerih jih je bilo leta 2017 le 48 poimenovanih po ženskah. Menim, da ta številka ne odseva vloge, ki jo imajo posameznice* v našem vsakdanu. Pri svojem delu srečujem izjemne ženske* – producentke, organizatorke, promotork, programske vodje, ustvarjalke, tehnice, pedagoginje, raziskovalke, aktivistke, znanstvenice. Kulturna scena bi bila brez njih zelo osiromašena, če ne bi kar obstala. Zato se mi med opazovanjem imen ulic in trgov večkrat porodi misel, da med zgodovino in sodobnostjo vlada neskladje. Kot da je na del svojih prebivalk* zgodovina pozabila. Kje so vse tiste posameznice*, ki so dan za dnem pogumno (iz)stopale po teh istih ulicah, da danes lahko nadaljujemo boj za enakost spolov, ki so ga one začele?

Ne, naša hoja še ni končana. Kljub opevani svobodi se včasih v moje telo prikrade občutek, da je ura prepozna za sprehod ali da krajša pot do doma ni najboljša izbira. Da morda moje najljubše poletno krilo ni najprimernejša oprava za hojo domov po ogledu filma ali predstave. Včasih se zavem, da v roki nehote stiskam telefon. Morda zato, ker sem ravno pred kratkim ponovno slišala, kako je znanko neki moški zasledoval po ulici, jo fizično napadel in na njene klice na pomoč ni bilo odziva. Vse te misli ob statističnem dejstvu, da sem kot bela cisspolna ženska varnejša od nekaterih kolegic*, ki zaradi svojih osebnih okoliščin po mestnih ulicah stopajo manj svobodno in neopaženo kot jaz sama.

Ljubljana bo tako kot druge prestolnice po Evropi mesto žensk v vsej svoji polnosti postala šele takrat, ko bomo imele sistemsko podporo pri vzdrževanju ravno-vesja med kariero in zasebnim življenjem ter bomo same odločale o tem, kaj nam osebno pomeni »biti ženska«. Predvsem pa, ko bomo končno imele delujoče mehanizme pravne države, ki bodo poskrbeli, da bo nasilje nad ženskami kaznovano, ter se bomo na svojih poteh počutile res svobodne in varne.

* Ženska oblika vključuje transspolne ženske in osebe, ki se identificirajo kot ženske.

06 Pogumno dejanje v Tivoliju

Dva mlada junaka sta dokazala, da znamo skrbeti drug za drugega.

07 Stožice v en glas

Glasno navijamo za našo reprezentanco, bodrimo pa tudi vse druge na svetovnem prvenstvu v odbojki za moške.

08 Plavalka se vrača domov

Novi Športni center Ilirija bo dobil tudi nov kip plavalke, ki je pred leti odplaval v neznano.

09 Glasbena delavnica na Prulah

Blaž Demšar je že tretja generacija znamenitih mojstrov, ki ročno izdelujejo godala.

10 Nenehen razvoj Ljubljane

Med letoma 2018 in 2022 je MOL izpeljala številne projekte, ki znatno izboljšujejo kakovost življenja v mestu.

14 Veselo v novo šolsko leto

Z obnovo šol in vrtcev otroke spodbujamo, da se z večjim veseljem učijo in družijo z vrstniki.

16 Ljubljančan

Robert Štaba s svojo ekipo izvaja preventivne izobraževalne programe za varnost v prometu in je v oporo ljudem, ki so jih zaznamovale prometne nesreče.

20 Takoj na terenu

Mesto, ki ga je prizadel močan vihar, se je s pomočjo gasilcev, policistov in mestnih služb takoj postavilo nazaj na noge.

22 Le kaj bi brez gasilcev?

Poklicni in prostovoljni gasilci pogosto za našo varnost postavijo na kocko tudi svoja življenja.

26 Še na mnoga leta!

Ljubljana ima vedno večji delež starejših meščank in meščanov. Z različnimi programi jim podaljšujemo aktivno dobo in pomagamo, ko sami ne zmorejo več.

33 Epsko življenje

Guillermo Escalante iz Buenos Airesa je pri nas ostal zaradi kolektivne prijaznosti in pesnikovega kipa.

34 Bivamo

O življenju na Fužinah pišejo pisatelj, ravnateljica in muzejska svetovalka.

36 Več kot le obrt

Male pivovarne nimajo ambicij, da bi osvojile svet, imajo pa željo variti svetovno dobro pivo.

38 Če bi stene govorile ...

Po čem je najbolj znana Gostilna Kovač v Tomačevem? Po najboljših gostih.

40 Hokej v drugem agregatnem stanju

Tudi tu se igralci s palicami podijo za ploščkom, samo dihanje je malce težje.

42 Opomnik zgodovine

Spotikavci na ljubljanskih pločnikih nas opominjajo, da je človek človeku lahko zver.

43 Ste vedeli o Plečniku ...?

Zbrali smo nekaj zanimivosti iz življenja in dela našega največjega mojstra arhitekture.

46 Uršika zala je influencerka postala

Ogledali smo si muzikal, ki je posodobil zgodbo Povodnega moža.

Nepremično premoženje Mestne občine Ljubljana

Pri razpolaganju z nepremičnim premoženjem in njegovem upravljanju je treba ravnati v skladu z veljavno zakonodajo, ki ureja to področje, ter v skladu z načeli ravnanja s stvarnim premoženjem države in samoupravnih lokalnih skupnosti. MOL vsem zainteresiranim omogoča vpogled v načrtovane prodaje in oddaje nepremičnin, ki so v njeni lasti, in sicer prek spletne aplikacije Nepremičnine MOL (ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/nepremicnine-mol), kjer je tudi v celoti opisano ravnanje z nepremičnim premoženjem. DDV ni vključen v ceno.

PRODAMO

KAŠELJ

Izklicna cena: 398.800 €
Zemljišče s parc. št. 106/15
v izmeri 1994 m²

DOBRUNJE

Izklicna cena: 578.550 €
Zemljišči s parc. št. 426/4
v izmeri 1394 m² in parc. št. 600/8 v izmeri 1912 m²

PRODAJA POSLOVNEGA PROSTORA

Izklicna cena: 2.260.000 €
Prostori v stavbi št. 1725-466
na Resljevi cesti 14, in sicer v 2., 3., 5., 6., 7. in 8. etaži,
v skupni izmeri 1250,11 m²

ŽELITE OPRAVLJATI DELO, PRI KATEREM JE POMOČ LJUDEM NA PRVEM MESTU?

PRIDRUŽITE SE NAM. POSTANITE SOCIALNI OSKRBOVALEC (m/ž) V ZAVODU ZA OSKRBO NA DOMU.

Kaj ponujamo

Delovno mesto za določen ali nedoločen čas
Uvajanje v delo in poskusno dobo
Urejeno delovno okolje
Redno plačilo in varno zaposlitev
Skrb za dobro počutje zaposlenih
Usposabljanja in izobraževanja

Kaj pričakujemo

Občutek za delo s starejšimi
Pripravljenost za učenje
Odgovornost in zanesljivost
Samostojno izvajanje socialne oskrbe (pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih, pomoč v gospodinjstvu, pomoč pri vzdrževanju in ohranjanju socialnih stikov)

Pišite nam na e-naslov info@zod-lj.si
ali pokličite na 01/239 65 32.

Spoštovane krvodajalke, spoštovani krvodajalci mesta Ljubljana!

Vljudno vas vabimo, da darujete kri za zdravje in življenje soljudi. Pokličite 051/389 270, 051/671 147 ali 030/716 796 in se naročite na odvzem. Krvodajalske akcije bodo potekale 9., 23. in 30. septembra na Zavodu RS za transfuzijsko medicino na Šlajmerjevi ulici 6. Več informacij na ztm.si.

Hvala, ker darujete kri za življenje.

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Ljubljana

Mestna občina Ljubljana

Zbiranje prijav škode zaradi suše v letu 2022

Na podlagi sklepa Uprave RS za zaščito in reševanje o ocenjevanju škode v tekoči kmetijski proizvodnji zaradi posledic suše v letu 2022 poteka zbiranje prijav škode v Mestni občini Ljubljana, in sicer do **15. septembra 2022.**

Prijavo škode zaradi suše lahko vloži kmetijsko gospodarstvo, če je zaradi neugodnih vremenskih razmer uničenih nad 30 odstotkov običajne letne proizvodnje na posameznem pridelku in če skupna površina prizadetih kmetijskih površin dosega ali presega hektar primerljivih kmetijskih površin. Kmetijsko gospodarstvo mora v Registru kmetijskih gospodarstev imeti urejeno identifikacijsko številko KMG-MID. Škode ni možno uveljavljati za pridelke, ki so dozoreli oziroma se pobirajo v prvi polovici leta, na primer pri žitih (pšenica, ječmen ...), sadju (češnje, ribez ...).

Prijavo pripravite na Obrazcu 2 – ocena škode v tekoči kmetijski proizvodnji na pridelkih, povzročene po naravni nesreči. Obrazec in več informacij dobite na spletnem mestu ljubljana.si v rubriki Aktualno.

POBRATENJE SARAJEVA IN LJUBLJANE

Župan Zoran Janković je z županjo Sarajeva dr. Benjamino Karić avgusta podpisal Sporazum o pobratenuju Sarajeva in Ljubljane. Mesti sta se med drugim zavezali, da si bosta prizadevali za krepitev regionalnega sodelovanja, gradnjo uspešnejše prihodnosti ter ohranjanje miru in stabilnosti v regiji in Evropi.

Županja Karićeva je ob tej priložnosti povedala: »Prepričana sem, da bo naše sodelovanje od danes še bolj kakovostno, da ga bomo še razširili, med drugim na področje zelenih politik in pametnih mest. Od Ljubljane se lahko veliko naučimo. To ni samo formalni sporazum o pobratenuju, temveč nadgradnja prijateljstva.«

»Vesel sem, da smo danes podpisali sporazum o pobratenuju, saj z mestom Sarajevo že ves čas zelo dobro sodelujemo. Ponosen sem tudi, da sem častni meščan Sarajeva in da me Sarajevčani sprejemajo za svojega. To mesto je meni od nekdaj ljubo. S pobratenjem bomo naše odnose še bolj poglobili in tudi v prihodnje odlično sodelovali ter deliti dobre prakse,« pa je povedal župan Janković.

MESTNI INKUBATOR

Uresničite svoj projekt v Mestnem inkubatorju

Mestni inkubator je ekosistem, ki skozi ambiciozne ideje povezuje mlade in mesto na vseh ravneh organiziranja. Za boljše soseske, šole, dvorišča, mesto. Za več dobrega na vsakem koraku, vsak dan. Za boljše skupnosti, podjetja, organizacije. Za šport, kot si ga mladi želite, za delo, kot ga vidite, za priložnosti, ki si jih zaslužite. Za več umetnosti in več mladih, ki soustvarjajo mesto.

Za koga je Mestni inkubator?

Za mlade med 18. in 29. letom v Ljubljani, ki imate ambiciozne ideje in želite svoje zamisli spremeniti v uresničene projekte.

Kaj pridobite v Mestnem inkubatorju?

Na podlagi ideje, s katero ste sprejeti v Mestni inkubator, lahko pridobite znanje, mentorstvo in zagonske finance. Kriteriji za sprejem so pozitivni učinki na mesto, uresničljivost ideje, ambicija prijaviteljev in prispevek ideje k skupnosti. Število mest je omejeno. V Mestni inkubator lahko sprejmemo 15 idej.

Kako in do kdaj se prijavite?

Najkasneje do 30. septembra 2022 do polnoči in niti minuto čez. Za prijave spremljajte Mlade zmaje na Instagramu in Facebooku. Podrobne informacije so tudi na spletni strani mladizmaj.si/mestni-inkubator. O izboru idej boste obveščeni do 7. oktobra 2022.

Sanjaj svoje mesto. Pridruži se in uresniči svoj projekt.

Dostop do on-line prijavnice

Pogumno dejanje v Tivoliju

NINA KREUZER

Okoli nas je veliko dobrih ljudi, med njimi sta tudi Aljaž Demšar in Jaka Pečnik, dijaka Srednje ekonomske šole. Med uro športne vzgoje v Tivoliju sta srečala pretreseno starejšo gospo, ki je kričala, da sta ji zlikovca ukradla torbico. Dijaka sta ugledala nepridiprava in nemudoma stekla za njima. Torbico sta dobila nazaj, taticema pa dala pomembno življenjsko lekcijo, da se ne krade. »Male pozornosti, ki jih namenimo ljudem okoli nas, so tiste, ki resnično štejejo. Ne samo, da nam polepšajo dan, ampak nam tudi za vedno ostanejo v spominu,« verjameta junaka. S svojim pogumnim dejanjem sta dokazala, da ima svet, ki stoji na mladih, lepo prihodnost.

Stožice v en glas

NINA KOŽAR

Vzdušje, ki v času svetovnega prvenstva v odbojki za moške preplavlja do zadnjega kotička napolnjene tribune dvorane Stožice, je težko opisati z besedami. Klobuki, zastave, bobni in Zdravljica iz 13.000 grl so marsikomu v dvorani in pred televizorji izvalili solze sreče. Ljubljana te dni živi za šport in za slovensko reprezentanco, ki niza uspeh za uspehom. Zelo lepo je videti tudi navdušenje tujih moštev. Nikakor ne morejo prehvaliti našega lepega mesta in domačih navijačev, ki jih športno bodrijo v boju za zmage. Evforija, ki se je začela s spektakularno otvoritvijo na Ljublanici, se bo samo še stopnjevala do velikega finala. Za koga nam bije zeleno srce? Za naše, seveda!

Plavalka se vrača domov

NINA KREUZER

Kip mlade športnice, ki se s pokrčenimi nogami in za hrbtom iztegnjenimi rokami pripravlja na skok v vodo, je dolga leta krasil vhod v priljubljeno mestno kopališče Ilirija. Mojstrovino slovenskega kiparja Franceta Goršeta z imenom Plavalka so leta 2007 ukradli neznanci, zato je MOL Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje predlagala, da se izdela replika. Študenta kiparstva Denis Vučko in Denis Dražetič sta se lotila dela ter izdelala kopijo, ki je prav tako kot original ulita iz bron. Nova plavalka se bo domov nad vhod Ilirije vrnila leta 2024, ko bo tam zrasel nov sodoben športni center s kopališčem.

Glasbena delavnica na Prulah

NINA KREUZER

Snop svetlobe skozi zastrto okno sveti v delavnico na Žabjaku 3, kjer Blaž Demšar prav tako, kot sta to počela njegov dedek z enakim imenom in stric Vilim, ustvarja nova in restavrira obrabljena godala. Pod njegovimi spretnimi rokami svoj popolni glas dobijo vsi inštrumenti te družine, od nizko oglašajočega se kontrabasa do visoko pojoče violine. Za izdelavo ene violine »demšarice«, ki je med poznavalci zelo cenjena in nastane povsem ročno iz slovenskega lesa, mojster porabi najmanj 150 ur. V ateljeju je ljubezen, ki jo Blaž goji do svoje obrti, prepletena z izjemno natančnostjo, potrpežljivostjo in ponosom na družinsko tradicijo.

NENEHEN RAZVOJ LJUBLJANE

V Ljubljani je praktično vsak dan kaj novega: prenovljene ceste, kanalizacija in druga infrastruktura, pa šole in vrtci, kulturne ustanove, otroška igrišča, športne in zelene površine ter še marsikaj. Vse te prenove hitro zaživijo in zelo kmalu pozabimo, kako drugačni so bili ti prostori nekoč. Kmalu bo izšla knjiga *Moja Ljubljana*. V njej so v ospredje postavljeni projekti, izpeljani v Ljubljani v obdobju 2018–2022, s katerimi so na MOL še okrepili kakovost življenja v mestu na vseh področjih bivanja in delovanja. Nekatere izmed njih izpostavljamo tudi na naslednjih straneh.

Nova soseska neprofitnih stanovanj **Novo Brdo**, ki se razprostira na Viču tik ob Poti spominov in tovarištva, zagotavlja kakovostno bivanje družinam in posameznikom, ki so tam našli tople dom. Sosesko sestavlja šest blokov, umeščenih v zeleno okolico, v katerih je 174 stanovanj.

V stanovanja na Brdu so se prvi stanovalci vselili aprila lani, na vselitev pa že čakajo stanovanja v soseski Rakova jelša II, kjer bodo prvi stanovalci kmalu dobili ključke 156 stanovanj.

V Ljubljani je dobro poskrbljeno tudi za zapuščene male živali. **Zavetišče za živali Gmajnice** je v zadnjih letih doživelo celovito preobrazbo in je danes največje ter najsodobnejše urejeno zavetišče v Sloveniji. V njem oskrbniki in preostali sodelavci poleg oskrbe in drugih dejavnosti zavetišča strokovno in predano širijo tudi ozaveščenost o odgovornem lastništvu psov in mačk.

Kjerkoli v Ljubljani smo, smo le nekaj korakov stran od urejenih zelenih površin, kjer se lahko sprostimo, umaknemo od vsakodnevnega vrveža, se družimo, rekreiramo ali samo počivamo. Ob Ljubljani, blizu Štepanjskega naselja in Fužin, je v zadnjih letih zrasel velik **Park Muste**. Urejene zelenice, otroško igrišče, senca dreves, pa plaža, vrtički in javni sadovnjak so postali prostor druženja in preživljanja prostega časa, v prihodnje pa je v načrtu še gradnja mostu, ki bo povezal nasprotni nabrežji Ljubljanice in še okrepil druženje stanovalcev obeh naselij.

Kakovostna zdravstvena oskrba je izjemnega pomena za vse prebivalce Ljubljane. Pacienti **Zdravstvenega doma Bežigrad** so leta 2020 prestopili prag sodobnega prizidka, v katerem so med drugim ambulate za predšolske in šolske otroke ter družinske medicine, svoje prostore pa ima tudi enota Lekarne Ljubljana – Bežigrajski dvor.

Ob **OŠ Vižmarje Brod** je leta 2019 zrasla nova športna dvorana, ki je velika pridobitev tako za šolo kot za okoliške prebivalce, v njej pa potekajo tudi športna tekmovanja in druge prireditve.

Kmalu bo novo podobo dobila tudi **Črnovaška cesta**, katere prenova poteka zadnje leto. Po končani prenovi bo cesta celovito komunalno in prometno urejena, za večjo varnost pešcev in kolesarjev bo dobila pločnik in kolesarsko stezo, za dodatno ozelenitev pa bo poskrbel nov drevored. V bližini se obeta še ena večja prenova, stroji bodo zabrnili tudi na Ižanski cesti.

Med novostmi na področju šol v Ljubljani moramo omeniti še **OŠ Riharda Jakopiča**. Njeni učenci so prejšnje šolsko leto komaj čakali konec počitnic tudi zato, ker so lahko vstopili v popolnoma prenovljeno šolo in nov prizidek, v katerem so med drugim učilnice in nova telovadnica.

Sredi leta 2020 je svoja vrata odprla nova, sodobno opremljena **knjižnica Polje**, ki je umeščena v sosesko neprofitnih stanovanj Polje IV. Knjižnica, ki je dolga leta delovala v kletnih prostorih tamkajšnje šole, je zdaj v pritličju stavbe, dinamična in odprta ter lahko dostopna tudi gibalno oviranim ljubiteljem knjig.

Redni obiskovalci **Golovca** so navdušeni nad novimi ureditvami v gozdu. V preteklih letih je MOL v okviru evropskega projekta URBforDAN namestila urbano gozdno opremo, uredila več vstopnih točk, postavila informativne, označevalne in usmerjevalne table, lesene klopi, mize ter dva podesta za sproščanje. Sprehodi po gozdu so zdaj še prijetnejši. Po zgledu Golovca so nato uredili tudi območje še ene priljubljene pohodniške točke, Šmarne gore.

Dolga leta degradirano območje **Črnuškega bajerja** ob nekdanji opekarni je leta 2020 končno oživel, lepo urejen bajer je priljubljena točka tudi za stanovalce bližnjega doma starejših, saj je oprema ob bregovih prilagojena osebam z oviranostmi. Leto kasneje so uredili še novo brv čez zgornji del bajerja in namestili igrala za motorične spretnosti, ki so namenjena vadbi in igri tako starejših kot otrok.

Veliki in mali kolesarji lahko svoje veščine pilijo v **koloparkih**, ki so razporejeni na več lokacijah po mestu. Prvi je zaživel v Šiški, pri parku Tivoli, drugi za Bežigradom, leta 2018 so ga uredili na Fužinah, kmalu pa se jim bodo pridružili še koloparki na Cesti v Gorice, v Podutiku, Štepanjskem naselju in na Tbilisijski ulici.

Leta 2020 je v **Stanežičah** zaživel šest **parkirišče P+R**, kjer je 392 parkirnih mest, odlično pa je poskrbljeno tudi za parkiranje koles, s katerimi se lahko vozniki nato odpeljejo proti središču mesta. Kmalu bodo vozniki lahko začeli uporabljati še eno tovrstno parkirišče ob Letališki cesti, kjer bo 110 parkirnih mest.

V Ljubljani se s spoštovanjem spominjamo naših najdražjih, ki jih ni več med nami. V zadnjih letih so prenovili **pokopališča Polje, Sostro in Rudnik**, lani so razširili osrednji del pokopališča Žale, v prihodnjem letu pa načrtujejo še prenovalo aleje, ki bo povezala novi in stari del Žal.

V zadnjih letih so vozniki zapeljali po številnih prenovljenih cestah, med drugim po Dunajski in Tržaški, pa Letališči, Litijski in Hruševski cesti ter tudi **Cesti dveh cesarjev**. Pri zadnji gre za eno izmed pomembnejših izboljšav cestne in komunalne infrastrukture. Cesta ima zdaj na obeh straneh urejena pločnik in kolesarska steza za večjo varnost in umirjanje prometa so nameščene tudi grbine in sredinski otoki, ob robu pa so zasajena nova drevesa.

Otroci bolj kot kadarkoli potrebujejo kakovostne prostore za igro na prostem. V zadnjih letih je veliko otroških igrišč dobilo novo podobo, nanje so namestili kakovostna igrala, kjer se otroci lahko ure in ure zabavajo ter so telesno aktivni. Poleg številnih manjših igrišč so v zadnjem času prenovili tudi najbolj obiskano **igrišče** v mestu, v **parku Tivoli**, in uredili povsem novo **medgeneracijsko igrišče** v Kašlju, v bližini katerega je sosenska neprofitnih stanovanj.

Med največkrat omenjenimi pridobitvami pa je zagotovo **Cukrarna**. Dolga leta propadajoča stavba nekdanje tovarne sladkorja je po dveh letih prenove septembra lani zažvela na polno, odprla celoten prostor v okolici, oživila nabrežje ter postala kraj druženja, umetnosti in pozitivnega pogleda na svet.

V bližini Cukrarne, na drugi strani Ljublanice, raste še eno kulturno središče. **Center Rog**, ki bo svoja vrata odprl prihodnje leto, bo odprt javni ustvarjalni in proizvodni prostor, namenjen kulturnim in kreativnim ustvarjalcem.

Učenci OŠ Miška Kranjca so prvi šolski dan vstopili v prenovljeno šolo. Znanje si bodo odslej med drugim nabirali tudi v novem šolskem traktu, v katerem je kar 14 učilnic, in v novih specializiranih učilnicah. Predvsem najmlajši pa se veselijo tudi prenovljenega igrišča in novih igral.

Veselo v novo šolsko leto

KAJA BENKO

V četrtek, 1. septembra, smo se zbudili v oblačno in hladno jutro, kot bi tudi vreme vedelo, da so se za otroke končale počitnice. Nekateri so začeli pouka komaj čakali, spet drugi bi počitnice še malo podaljšali. Zagotovo pa je bil ta dan posebej svečan za 2856 prvošolčkov, ki so prvič prestopili prag hramov učenosti. Polni pričakovanj in verjetno tudi z malo strahu so si ogledovali svojo prvo učilnico, šolo, sošolce in učiteljice, starši pa so jim ponosno stali ob strani. Pred njimi je kratkih devet let in že bodo spet »prvčki«, le da takrat na poti v srednješolske avanture. Vsem želimo uspešno spopadanje z izzivi nabiranja znanja, tkanja prijateljstev in odrasčanja.

Na MOL se zavedajo, kako pomembno je zagotavljanje kakovostnih razmer za vzgojo in

izobraževanje, zato vsako leto povečujejo proračunska sredstva za to področje. Letos so mu namenili že 32 odstotkov proračuna, v obdobju od leta 2018 do leta 2022 pa kar 536 milijonov evrov, od tega 200 milijonov za investicije v infrastrukturo vrtcev in šol. S številnimi investicijskimi projekti, prenovami, posodobitvami, nadgradnjami in novogradnjami skrbijo, da imajo otroci, vzgojitelji, učitelji in drugi strokovni sodelavci v javnih vrtcih in šolah dobro osnovo za igro, učenje in druženje, pri tem pa pozornost namenjajo tudi energetski obnovi. Ta po besedah Mete Gabron, vodje Službe za razvojne projekte in investicije MOL, prispeva k temu, da ima objekt manjšo porabo energije, nižje stroške obratovanja in boljše bivalne razmere, torej je prijaznejši do okolja in uporabnikov.

V PRETEKLEM ŠOLSKEM LETU SO BILI PRENOVLJENI ŠTEVILNI VRTCI IN ŠOLE.

V Ljubljani je bilo v preteklem letu prenovljenih šest javnih vrtcev, to šolsko leto pa sta na vrsto prišla Vrtec Mojca, enota Kekec, kjer naj bi bila celovita obnova končana do konca tega leta, in Vrtec Otona Župančiča, enota Čurimuri, ki jo bodo dogradili ter povečali in posodobili igralnice. Otroci naj bi v prenovljene prostore znova vstopili februarja prihodnje leto.

Tudi na področju šol so na MOL v preteklem šolskem letu zaključili številne prenovle. Med največjimi naj omenimo OŠ Riharda Jakopiča, OŠ Martina Krpana in OŠ Miška Kranjca, v letošnjem letu pa so začeli graditi nov prizidek k OŠ Sostro in urejati športno igrišče OŠ Vrhovci. Pri izvajanju projektov skrbijo, da je glavnina del izvedena med poletnimi počitnicami, gradbišča pa so organizirana tako, da je šola varna in dostopna.

Na novo šolsko leto so dobro pripravljeni tudi ravnateljci ljubljanskih osnovnih šol s svojimi sodelavci. Mag. Mateja Urbančič Jelovšek, predsednica aktiva ravnateljev ljubljanskih osnovnih šol in ravnateljica OŠ Majde Vrhovnik, je vesela, da bodo letos pouk začeli v šolskih prostorih, v živo. Poudarja, da si vodstva ljubljanskih šol s starši želijo konstruktivne komunikacije, zaupanja, sodelovanja in spoštovanja šolskih pravil. »Če bo prišlo do ponovnega vala epidemije, pa že imamo izkušnje in bomo vedeli, kako delovati, seveda z medsebojno podporo in sodelovanjem,« je še dodala.

In za konec: želimo si, da bi vsi otroci varno prišli v šolo in vrtec. Ob začetku šolskega leta je zato veliko pozornosti namenjene prometni varnosti, saj se na ceste vrnejo razigrani otroci, ki velikokrat pozabijo, da cesta ni igrišče. Bodimo pozorni nanje in jim z lastnim ravnanjem dajmo zgled. Ne samo prve šolske dni, ampak vseh 365 dni v letu.

Enota vrtca Pedenjped, Učenjak, je bila v preteklem šolskem letu obnovljena. Dozidane so bile tri nove svetle igralnice, v katerih otroci uživajo in skupaj z vzgojiteljicami odkrivajo lepote sveta.

JAVNI VRTCI MOL

13.069

otrok je vključenih v javne vrtce.

V javne vrtce je vpisanih **34** otrok beguncev iz Ukrajine.

V obdobju od leta 2009 do leta 2022 se je vključenost otrok s posebnimi potrebami v javne vrtce povečala za **280 %**.

OSNOVNE ŠOLE V MOL

Na območju MOL se izobražuje **26.554** osnovnošolcev.

Na domu se izobražuje **258** osnovnošolcev.

V javne šole je vključenih **183** otrok beguncev iz Ukrajine.

Letos je v šolah **6184** učencev več kot pred trinajstimi leti.

Kapacitete šol so se od leta 2008 do letos povečale za **182** razredov.

MOL je od leta 2006 do leta 2022 za področje predšolske vzgoje in izobraževanja namenila **1.388.293.104** evrov, od tega **379.439.844** evrov za investicije in investicijsko vzdrževanje, pridobila pa je **20.391.318** evrov nepovratnih sredstev.

LJUBLJANČAN

Robert Štaba je bil dolga leta zaposlen v javni upravi, kjer se je ukvarjal z zagotavljanjem varnosti v cestnem prometu. Prepričan je bil, da večjo prometno varnost lahko dosežemo predvsem z represivnimi ukrepi. Do usodnega dne, ko je v prometni nesreči skoraj izgubil tedaj 12-letno hčer. Takrat je spoznal moč klica, ki ga je pripeljal do ustanovitve zavoda Varna pot. S svojo ekipo izvaja preventivne izobraževalne programe in daje podporo ljudem, ki so jih zaznamovale posledice prometnih nesreč.

KAJA BENKO

Zavod Varna pot ste ustanovili prav zaradi prometne nesreče, ki je zarezala v vaše življenje.

Prepričan sem, da v življenju vsak od nas dobi veliko znamenj in sporočil, ki jih želimo slišati, razumeti ali pa pač ne. Ko je voznik neregistriranega vozila, brez opravljenega izpita in opit na šolski poti zbil peško, mojo takrat 12-letno hčer, za katero se je začela bitka za življenje, sem sprva čutil nemoč, jezo in nikakršnega sporočila. Čeravno sem bil profesionallec na tem področju, so se nesreče do takrat dogajale daleč stran, nekim drugim ljudem ... Tokrat pa sem bil tisti »drugi, daleč stran« jaz in moja družina. Ob tako tragični novici obmolkneš, spodreže ti noge, v tebi se naseli praznina, strah. V nekaj minutah ugotoviš, kaj vse je šlo narobe, kaj vse bi lahko spremenili, da bi bilo tovrstnih nesreč manj ali nič. Svet je zame postal drugačen, prioritete in vrednostni sistem so se drastično spremenili. Ugotovil sem, da v Sloveniji še ni organizacije za podporo ljudem, ki so doživeli podobno izkušnjo, in si rekel: »Mi potrebujemo pomoč oziroma jaz jo potrebujem, saj nisem ne prvi in zagotovo tudi ne zadnji, ki se mu je to zgodilo.« Po rehabilitaciji hčerke se je sporočilnost spremenila v znamenje in do ustanovitve Varné poti je bil le še trenutek odločitve.

Lastna izkušnja vam pomaga bolje razumeti žrtve prometnih nesreč.

Ko me je nekdanji predstojnik kot državnega funkcionarja poslal na otroške paraolimpijske igre v URI Soča, sem po šestih urah sodelovanja prišel domov izžet kot cunja, ker sem se prvič soočil s svetom, ki ga nisem poznal in se ga, iskreno povedano, nisem niti trudil spoznati. Naslednji dan sem mu rekel: »Na take prireditve me, prosim, ne pošiljaj več! Ne želim se soočati s takšnimi težkimi življenjskimi zgodbami.« No, zdaj sem že 15 let vsak dan obkrožen z ljudmi, ki so jih prizadele nesreče, pri čemer so mi lastna izkušnja, bolečina in zahvala, da imam živega otroka, zelo visok motiv pri razumevanju in podpori ljudi, ki se soočajo s posledicami hude nesreče.

Na področju preventive se posvečate otrokom, najstnikom in odraslim. Delo s katero izmed teh skupin je najbolj zahtevno? *(smeh in odgovor kot iz topa)* Z mojo! Starostna skupina gospodov po 50. letu – to sem jaz – je najbolj ranljiva, saj veliko ve o posledicah prometnih nesreč, za pozitivno spremembo lastnega ravnanja pa je prej kot izobraževanje odločilen strah pred represijo in kaznimi. Še več, zelo radi s prstom kažemo na mlajše, na tiste, ki ne ravnavo pravilno ali so celo »mečkači«, sami pa za svoje slabe razvade najdemo tisoče izgovorov. Zato preventive izobraževalne programe začnemo že v zgodnjem otroštvu. V vrtcih in šolah izvajamo programe, na katerih tematiko predstavimo na pozitiven način, skozi primere dobrih praks. Naše življenjske zgodbe so zgolj eden od dejavnikov in niso namenjene žuganju ali ustrahovanju. Jasno osvetlimo okoliščine, zaradi katerih se nam je to zgodilo, in povemo, kaj bi se dalo narediti drugače, da se nesreča ne bi zgodila.

Kakšno je sodelovanje z MOL?

MOL je med občinami prva podpisnica programa Živimo Vizi-jo NIČ. In to ne zgolj na papirju, ampak jo skupaj s številnimi

»NIHČE OD NAS NIKOLI IN NIKDAR NE PRIČAKUJE, DA BO ŽRTEV PROMETNE NESREČE. KO SE ZGODI, JE HIPNO, KOT RUŠILNA BOMBA, ŠOK.«

deležniki tudi udejanja v dobro vseh nas, ki živimo, delamo v Ljubljani ali jo obiskujemo. V svetu organizacije, kot je naša, delujejo že 30 do 60 let, mi pa zaznamujemo 15. leto. Na začetku za naše programe na nacionalni ravni ni bilo posluha, v MOL pa smo tudi na naše presenečenje naleteli na odprte roke in velik posluh. Prvi svetovni dan prometnih nesreč smo zaznamovali na Prešernovem trgu, z veliko podporo župana Zorana Jankovića. Skupaj s Svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu MOL smo aktivni v vrtcih in šolah na območju MOL, kar nam daje občutek tvornega partnerstva, potrjuje našo vlogo v družbi in nam zelo veliko pomeni.

Kako ocenjujete prometno varnost v Ljubljani?

Ljubljana je na področju trajnostne in varne mobilnosti naredila ogromen napredek in ni dvoma, da je eno izmed najboljših evropskih mest glede na številne spremembe, razvoj in rezultate. Razvoj infrastrukture, cest, pločnikov, kolesarskih stez in poti,

številna območja umirjenega prometa, varne šolske poti, različne sodobne oblike mobilnosti, nadzor in red so med drugim tiste svetle točke, ki so pripeljale do visoke stopnje varnosti. Formula uspešnosti je sodelovanje, strpnost in povezovanje različnih deležnikov. Če je cilj Evropske unije in države, da do leta 2050 uresniči Vizijo NIČ (nič mrtvih in nič hudo telesno poškodovanih), je na vsakem koraku v Ljubljani čutiti trud, da ta cilj doseže prej. Na področju varnosti otrok smo že blizu in zakaj ne bi bili tudi pri drugih starostnih skupinah? Vem, da bodo številni kritično s prstom kazali na to ali ono pomanjkljivost. Tem z veseljem sporočam osnovni moto Vizije NIČ. Ta se ne skriva v kritiziranju, temveč v preprostem vprašanju: Kaj sem sam pripravljen storiti za njeno uresničitev kot posameznik, krajan, državljan? Nato se začne trdo delo z lastnim zgledom in sčasoma bodo sledili tudi drugi. Ponosen sem, da imam privilegij delati v Ljubljani in prenašati dobre prakse drugam, teh je kar nekaj, ter se vračati s katero izmed njih tudi domov in ugotoviti, da je tu padla na plodna tla.

Vaše delo z mladimi kaže zelo dobre rezultate. Ti se v prometu vedejo bolj odgovorno kot nekoč.

Prepričan sem, da je izobraževanje eden pomembnejših ključev varne mobilnosti. Primeri dobre prakse so številni novi programi in zakonodajne rešitve za mlade v srednjih šolah, avtošolah, treningu varne vožnje, na področju alkohola ... Pred dobrim desetletjem skorajda ni bilo vikenda, ko se ne bi pripetila tragična tako imenovana disko nesreča, ko so ugasnila mlada življenja, danes pa mladi najdejo treznega voznika, izberejo javni prevoz, pokličejo prijatelja ali starša, saj vedo, da zabava in pitje ne gresta skupaj z odgovorno vožnjo. Starši lahko bolj mirno spimo, nesreč pa je bistveno manj.

Govorite o nevidnih žrtvah prometnih nesreč. Žrtev ni samo tisti, ki je bil poškodovan ali je umrl, prizadetih je veliko več ljudi.

Največja tragika prometih nesreč ni samo v človeku, ki je umrl in pustil določeno praznino. Ta smrt je prizadela bližnje, sorodnike, prijatelje, sodelavce, in da se ti poberejo, potrebujejo podporo,

razumevanje in čas. Enako ali še težje je lahko v primeru dolgotrajnih in hudih telesnih poškodb. Ljudje človeka z mavcem na roki ali na invalidskem vozičku hitro prepoznamo in opredelimo v smislu »joj, poglej, se je poškodoval«, ljudi, ki so zaznamovani z nenadno tragično smrtjo, pa ne prepoznamo, saj ne vidimo njihovih globljih duševnih bolečin in trpljenja. Strokovnjaki pravijo, da ena huda nesreča posredno ali neposredno prizadene najmanj sedem oseb. In vse te vstopijo v nevidni svet žrtev prometnih nesreč. Njim so namenjeni naši psihološki programi in podpora Skupaj iz stiske.

»ZAVOD VARNA POT JE DANES MEDNARODNO UVELJAVLJENA ORGANIZACIJA, V KATERI SMO V 15 LETIH POMAGALI ŽE 5983 OSEBAM, KI SO JIH ZAZNAMOVALE NAJHUJŠE POSLEDICE NESREČ, IN JIH STROKOVNO PODPRLI.«

V vseh teh letih ste se srečali z nešteto zgodbami. Vam je katera še posebej ostala v spominu?

Omenil sem, da nekoč na paraolimpijskih igrah na URI Soča nisem zdržal nekaj ur. Danes je stik z ljudmi, ki so zaznamovani, del mojega poslanstva in življenjske poti. Ne bi želel izpostaviti enega primera, ker so vsi tako posebni, žalostni in tragični. Z distance pa imam privilegij opazovati, kako se s časom ljudje opolnomočijo, koliko garanja vložijo za svojo rast, preživetje, kako najdejo nove prijatelje, življenje, poslanstvo. To bogati naše ljudi v zavodu in tudi mene osebno. Bistveno pa je, da se iz teh življenjskih zgodb učimo biti boljši, graditi kakovostne medsebojne odnose in razvijati strpnost, spoštovanje ter živeti te vrednote. Izgube, predvsem ko so to otroci, težko nadomestimo, velik uspeh pa je, da nam uspe s to bolečino živeti naprej in si osmisliti življenje.

S kakšno mislijo greste na cesto?

Absolutno z željo, da sam in moji bližnji pridemo vedno varno na cilj. To od srca želim tudi vsakemu udeležencu na cesti.

Avgustovsko neurje v številkah

Pri odpravljanju škode je sodelovalo **250** prostovoljnih in **50** poklicnih gasilcev.

Pomagali sta **2** interventni ekipi Voke Snage.

Dan po neurju je bilo na terenu **16** ekip oziroma **39** delavcev Voke Snage, ki so odstranjevali podrto drevje in odlomljene veje.

V neurju je bilo na javnih površinah podrtih več kot **60** dreves.

Po podatkih Voke Snage je na javnih zelenih površinah in pri čiščenju cest skupaj ocenjena škoda najmanj **328.000** evrov.

Takoj na terenu

Na miren avgustovski četrtek se je mesto popoldne nenadoma spremenilo v prizorišče viharja, kakršnega ne pomnijo niti najstarejši. Veter – merilne naprave so za Bežigradom izmerile rekordno hitrost 102 kilometra na uro – je uničeval vse pred seboj. A po hudi uri, v kateri tokrat na srečo ni bilo žrtev, se je mesto nemudoma začelo znova postavljati na noge.

JAK VREČAR

Veter je 18. avgusta v Ljubljani podiral drevesa, dvigoval strehe, kot papir nosil po zraku gradbeni material, upogibal drogove razsvetljave in prometne signalizacije, premetaval zabojnike in povzročal drugo škodo. Marsikje po mestu je poškodoval električno napeljavo, prizanesel pa ni niti uri in zastavam na grajskem stolpu.

Ko se razdivja tako neurje, telefoni ne le pri gasilcih in policistih, ampak tudi pri mestnih službah in podjetjih, ki skrbijo za delovanje in urejenost infrastrukture, ne nehajo

zvoniti. Takrat se pokaže, kako so ti pripravljeni na še tako nepričakovane in neverjetne vremenske izzive.

Prizadevni sodelavci podjetja Voka Snaga so se takoj odpravili na teren, opazovali in popisovali škodo ter sočasno tudi že koordinirali in izvajali najnujnejša dela. Podrto drevje – pod sunki vetra so se vdajali hrasti, orehi, lipe, tise, breze, bori, smreke ... – je povzročalo težave vseh povsod po mestu, od ulic v središču do

vpadnic in obvoznic, v stanovanjskih naseljih, pa tudi v Tivoliju, na Rožniku in Šišenskem hribu. V spletno orodje, s katerim si označujejo dogodke, so sodelavci na ta vse prej kot mirni četrtek vsepovsod po mestu (od Dravelj do Rudnika in od Tržaške do Zaloške) vpisali več kot 150 nalog in jih že v prvih urah dolgo vrsto obarvali z zeleno oznako – »urejeno«.

Veje in debla so pristali tudi na cestah ter začasno ovirali ali zaprli promet na več kot 30

krajih v mestu. Tudi ob pomoči komunalne službe KPL so se lahko Ljubljankanke in Ljubljancani še isto popoldne le nekaj ur po neurju na veliki večini ulic že spet varno udeleževali v prometu. Enako prizadevno so svoje delo opravljale tudi interventne ekipe družbe Javna razsvetljava. Te so zavarovale poškodovane stebre in takoj začele odpravljati škodo viharne razdejanja.

Ne spreglejte: tudi ob viharju v mestu so bili seveda v prvi vrsti pri pomoči mestu in

prebivalcem prizadevni poklicni in prostovoljni gasilci. Kako skrbijo za nas, lahko preberete na straneh 22–25.

Novi kontakt

Javno podjetje Voka Snaga obvešča, da stara kontaktna številka 01/477 96 00 ne deluje več. Odslej pokličite – ne le ob neurjih, seveda – na **01/580 81 00**.

Le kaj bi brez gasilcev?

Ljubljanski poklicni in prostovoljni gasilci sodelujejo na številnih intervencijah, tudi zunaj območja MOL. Tako je bilo ob nedavnem požaru na Krasu. Ne samo da gasijo požare in rešujejo ljudi, temveč tudi ozaveščajo in izobražujejo prebivalce o požarni zaščiti ter jih seznanjajo s preventivnimi ukrepi. Poleg tveganih in velikokrat zahtevnih intervencij pa se znajo tudi sprostiti ter čas nameniti zabavi, zato prostovoljna gasilska društva pogosto organizirajo veselice in ob velikih jubilejih tudi slavlja.

NINA KREUZER

Ko pomislimo na delo gasilca, pomislimo na gašenje požarov, reševanje ljudi in živali ter na pomoč pri drugih naravnih nesrečah. A to še zdaleč ni vse.

Gasilci širijo znanje o varnosti, ozaveščajo prebivalstvo o požarih in drugih naravnih nesrečah, servisirajo številna gasilska vozila in orodja ter tudi gasilne aparate, ki bi morali biti v vseh stanovanjskih in industrijskih objektih večkrat preverjeni, kot v resnici so. Prav tako so strokovnjaki za požarno zaščito in razvoj požarnovarnostnih načrtov. Kadar se pripetijo naravne nesreče, kot so plazovi ali požari, pa izvajajo gasilsko stražo.

Delo gasilcev je lahko izjemno nevarno. Pri reševanju ljudi iz nevarnih situacij sami svoje življenje postavijo na rob. V ekoloških nesrečah so izpostavljeni strupenim snovem, ki lahko resno ogrozijo njihovo zdravje, zato morajo predvsem v zaprtih prostorih, kjer lahko vdihnejo škodljive snovi, nujno uporabljati dihalne aparate. Med intervencijami vedno obstaja tveganje, da se huje poškodujejo, zato je še kako pomembna pravilna uporaba gasilske opreme, ki mora biti tudi kakovostna. Pri delu uporabljajo zelo drago zaščitno in reševalno opremo, ki jo, potem ko se obrabi, velikokrat težko hitro nadomestijo, saj gre za velik finančni zalogaj, številna prostovoljna društva pa si tega ne morejo privoščiti. Za uspešno izvedbo intervencije je izjemno pomembno tudi dobro strokovno vodenje.

Vsak posameznik, ki opravlja poklic gasilca, ima praviloma točno določeno nalogo oziroma področje dela. Vsak gasilec ni usposobljen za opravljanje vseh del. Kot primer lahko vzamemo intervencijska vozila, ki jih gasilci uporabljajo pri svojem delu. Sodijo pod kategorijo tovornih vozil. Ta znajo in smejo upravljati samo tisti, ki opravijo ustrezen izpit.

Gasilce delimo na prostovoljne in poklicne. Oseba, ki želi postati prostovoljni gasilec, mora v svojem društvu opraviti predpisana izobraževanja. Poklicni gasilec pa lahko kandidat postane šele po doseženi polnoletnosti. Kandidat mora imeti srednjo tehnično ali strokovno izobrazbo, ne sme biti v nobenem kazenskem postopku, opraviti mora tudi preizkus psihofizičnih sposobnosti. Gasilec mora po sklenitvi delovnega razmerja opraviti šolanje v gasilski šoli in strokovni izpit. Šolanje traja šest mesecev. Razdeljeno je na približno štirimesečno usposabljanje v gasilski šoli in približno dvomesečno praktično usposabljanje v slovenskih poklicnih gasilskih enotah. »Ko kandidat izpolni vse zahteve, se lahko začne

z gasilstvom ukvarjati profesionalno. Delovnik je raznolik, a je odvisen od tega, katero funkcijo gasilec opravlja. Ko se zgodi nesreča, pa mora biti vsak poklicni gasilec pripravljen priskočiti na pomoč ne glede na čas in kraj,« razlaga Robert Okorn, svetovalec za javno gasilsko službo v Gasilski brigadi Ljubljana.

»Od prostovoljnih gasilcev se poklicni razlikujejo le po tem, da morajo biti ob klicu na intervencijo vedno navzoči in da je čas izvoza mnogo krajši. Glede opremljenosti in znanja pa ni kakih večjih razlik. So tudi društva, ki so specializirana za posebne vrste intervencije in ne zgolj za požarno. To so recimo enota za vrhno tehniko, ki se ukvarja z reševanjem z višin in iz globin, enota za prečrpavanje vode, enota za reševanje iz vode in v vodi in podobne,« dodaja.

Poklic gasilca ni samo za moške. Med gasilci je kar tretjina žensk. Njihovo (so)delovanje morda v preteklosti ni bilo toliko cenjeno, a je dandanes to vsekakor drugače. Ženske zasedajo tudi vodstvene funkcije, kot je poveljstvo ali predsedstvo društva. Redno se udeležujejo tekmovanj in izobraževanj ter tako pridobivajo nove in izpopolnjujejo že osvojene veščine. V nekaterih primerih gre za fizično in psihično zelo naporno delo, a tudi to lahko ogromno deklet opravlja brez težav. Klara Medvedšek Zakojč je že 16 let članica Prostovoljnega gasilskega društva Lipoglav. Vanj se je včlanila pri svojih rosnih šestih letih. Zvabilo pa jo je to, da je bil njen oče takrat poveljnik društva. Razlikovanje med moškimi in ženskami pri gasilcih ter vloga žensk utemeljuje takole: »Res je, da se moški in ženske med seboj v nekih fizičnih sposobnostih razlikujemo – recimo po hitrosti, a to ne pomeni, da kot ženska ne morem opraviti popolnoma enake naloge. Ni pomembno samo to, koliko ima nekdo moči, pomembno je tudi to, da je človek več in da ima potrebno znanje za intervencijo, ki ga zna pokazati.« Ko sem jo vprašala, kaj ji pomeni gasilstvo in zakaj je postala prostovoljna gasilka, je odgovorila: »Kot otrok sem vedno najprej rekla, da zaradi očeta. Zdaj pa rečem, da ni lepšega občutka kot ob zahvali sočloveka, ko mu pomagaš v nesreči. Drugo pa je občutek pripadnosti in povezanosti, ki jo imamo med člani. Je nenadomestljiva in takšne ne čutiš nikjer drugje.«

Na območju prestolnice je bilo leta 1872 ustanovljeno Prostovoljno gasilsko društvo Ljubljana Vič, tako da letos praznuje že 150 let delovanja. V njem je 111 članov, ki delujejo na območju četrtne skupnosti Rožnik in Vič, od tega 32 operativnih gasilcev, ki izvajajo naloge

javne gasilske službe. Pokrivajo dobrih deset kvadratnih kilometrov velik požarni sektor. Zаметki njihovega delovanja segajo sicer že v leto 1827, ko je župan Andrej Knez ustanovil Prostovoljno požarno brambo Vič – Glince. Takrat je bilo to eno izmed treh gasilskih društev v celotni deželi. Društvo je raslo in s tem potreba po večjem domu. Lahko se pohvalijo tudi z dejstvom, da je njihov gasilski dom pomagal zasnovati arhitekt Jože Plečnik. Dom so odprli leta 1932, ob 60-letnici delovanja društva.

Že od nekdaj stremijo k usposabljanju mladih kandidatov, ki so željni pomagati v društvu. Organizirano je tudi druženje gasilskih veteranov, da se nikoli ne bi pozabilo na dediščino, ki so jo ustvarili skozi leta svojega delovanja. V gasilskem domu pa je še muzej, kjer se je možno poučiti o zgodovini društva od samega začetka. Letos so proslavo 150-letnice delovanja zaznamovali s slavnostnim občnim zborom. Junija je bila organizirana tradicionalna gasilska veselica. Novembra, ki je tudi mesec ustanovitve, pa bo slavnostna akademija. V sodelovanju s Pošto Slovenije so pripravili priložnostno znamko z motivom gasilskega doma in voznega parka društva.

Ne slavi pa samo PGD Ljubljana Vič, temveč stoletnico obstoja proslavlja tudi Gasilska brigada Ljubljana, ki velja za najdlje delujočo in največjo poklicno gasilsko enoto v Sloveniji. Pomemben mejnik njenega delovanja je leto 1904, saj je bila takrat razpuščena požarna bramba in je bilo ustanovljeno Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo, ki je prevzelo tudi naloge reševalne službe. Že leta 1920 je tedanji župan dr. Ivan Tavčar naročil, naj se ustanovi stalna gasilska straža. Po več letih delovanja v Mestnem domu na lokaciji današnjega Lutkovnega in Šentjakobskega gledališča se je preselila na Vojkovo ulico 19 za Bežigradom. Od leta 1991 pa brigada deluje kot javni zavod MOL.

Javno gasilsko službo MOL sestavljajo ena profesionalna enota in 35 prostovoljskih gasilskih društev, ki so združena pod Gasilsko zvezo Ljubljana.

Gasilska brigada Ljubljana je osrednja gasilska enota in je odgovorna za prvo posredovanje na celotnem območju občine. To pomeni, da prva obdela klic in v eni minuti opravi izvoz na intervencijo. V povprečju ima na dan do šest intervencij. Ali se v intervencijo vključijo tudi prostovoljna društva, je odvisno od vrste in lokacije dogodka. Robert Okorn razlaga: »Na terenu delujemo popolnoma enakovredno in ni več nobene razlike med prostovoljnim ali poklicnim gasilcem. Vsi opravljamo enake naloge in zadolžitve ter smo tudi materialno, tehnično in kadrovsko enako opremljeni.« Medsebojna sodelovanja pa podprejo s skupnimi urjenji in vajami gasilskih enot. V brigadi je zaposlenih okoli 150 ljudi, od tega 136 v operativni gasilski službi, ki so razporejeni v štiri izmene, čete. O aktualnih gasilskih intervencijah se lahko vedno pozanimamo tudi na spletni strani spin3.sos112.si/javno/zemljevid.

V čast stoletnice obstoja in delovanja Gasilske brigade Ljubljana bo v četrtek, 15. septembra, na Kongresnem trgu potekala svečana parada. Z njo se bo gasilska brigada vnovič pokazala širši množici. Na predstavitvi enote se bo možno pogovarjati z gasilci in slišati zgodbe hrabrih dejanj, predstavljeni bodo orodja, oprema in tudi vozila, ki jih upravljajo. Predstavitve in parada sta namenjeni gasilcem, občanom in obiskovalcem mesta, predvsem pa so dobrodošli vrtci, šole in druge izobraževalne ustanove. Na predstavitvi želijo prikazati preventivne ukrepe in mlajšim

približati poklic gasilca. Praznovanje bo v popoldanskih urah, kot rečeno, v obliki parade, ki se bo začela na Kongresnem trgu in se nadaljevala vse do Gospodarskega razstavišča. Po njej pa bo organiziran tudi premierni ogled dokumentarnega filma o gasilski brigadi v Ljubljani. V sklopu stoletnice pa so z znano medijsko hišo ustvarili še serijo videov »100 nasvetov za 100 let«, do katerih lahko dostopate prek YouTube kanala Gasilske brigade Ljubljana. Z njimi želijo širiti zavest o preventivnih ukrepih, ki jih ljudje premalo uporabljamo, in o nevarnostih, ki se jih premalo zavedamo. Podobne videe so ustvarjali tudi med epidemijo, ko so dajali nasvete o preprečevanju nevarnosti doma.

Seveda ne moremo mimo veselja. Ste vedeli, da beseda veselica izhaja iz besedne zveze »ljudje veselega lica«? V preteklosti so bile te namenjene večinoma krajevnim praznovanjem, povezanim z verskimi prazniki. Že od nekdaj pa se je na njih pelo, pilo in plesalo. Dandanes jih rada organizirajo razna društva – ribiška, lovska in predvsem gasilska. Gasilci se vsakodnevno soočajo s številnimi izzivi, a se znajo tudi sprostiti, poveseliti, širiti dobro voljo in zanimive zgodbe ter prirediti odlično zabavo. Druženja na veselicah so namenjena tako članom društva kot sokrajanom. »Organizacija le ene traja nekeje od tri do šest mesecev. Občine so tiste, ki pomagajo financirati gasilska društva, na voljo pa so tudi že od prej zbrana denarna sredstva, ki so namenjena organizaciji veselja. Na veselici zagotovo nikoli ne sme primanjkovati hrane in pijače, prav tako ne gre brez ansambla, družabnih iger in srečelova,« pravi Dušan Bergman, vodja za preventivo v PGD Trnovo. V njihovem gasilskem društvu je srečlov organiziran tako, da je vsaka srečka dobitna, zato ljudje še posebej radi sodelujejo.

Julija letos je požar neusmiljeno pustošil za mejo po Italiji in tudi po slovenskem Krasu – to je bil največji požar v zgodovini samostojne

Mladinke Prostovoljnega gasilskega društva Podgorica - Šentjakob so se pod vodstvom Katarine Pavovec na julijski gasilski olimpijadi uvrstile na sedmo mesto, kar je izjemen dosežek, saj je na olimpijadi sodelovalo več kot 3000 tekmovalcev iz 25 držav. So sploh prva tekmovalna ekipa iz Ljubljane, ki se je uvrstila na olimpijske igre. Katarina in mladinke so izjemno hvaležne za podporo društva. Punce so dokazale, da se s trdim delom in trudom ter pravim skupinskim duhom lahko dosežejo neverjetni rezultati.

Slovenije. Ob tej veliki naravni katastrofi je pomoč ponudila tudi MOL, tako z aktivacijo gasilske pomoči na kraju kot tudi s pomočjo pri nastanitvenih zmogljivostih. Intervencije se je udeležilo 520 pripadnikov javne gasilske službe, od tega gasilci Gasilske brigade Ljubljana in iz 33 prostovoljnih gasilskih društev. Sodelovali so tudi Enota za podporo vodenju, Enota za logistiko ter Oddelek za reševanje in zaščito mestne uprave MOL. Gasilska brigada Ljubljana pa je pomagala tudi pri vodenju intervencije. MOL je ob tem nakazala 35.000 evrov finančne pomoči občinam Miren - Kostanjevica, Komen in Renče - Vogrsko, ki so utrpeli največjo škodo.

Res je, da se gasilci hitro odzovejo na vsak klic na intervencijo in so vedno pripravljeni pomagati, a si želijo predvsem to, da bi bili ljudje bolj pozorni v svojem vsakdanu in tako preprečili tveganja za nevarnost. Gasilci pozivajo, naj večkrat preverimo in bodimo pozorni na stanje svojih peči, dimnikov, gasilnih naprav, na to, kje in kako kurimo v naravnem okolju ... S temi dejanji vsi pripomoremo k večji varnosti pri sobivanju ljudi in narave.

Kako postati prostovoljni gasilec

Prostovoljni gasilec je strokovno usposobljena oseba za gašenje in reševanje ljudi. V PGD Ljubljana Vič in drugih društvih so medse vedno pripravljeni sprejemati nove člane in gasilce. Novopečeni gasilec postanete, ko opravite izpit za prostovoljnega gasilca. Poleg tega morate opraviti tudi preizkus psihofizičnih sposobnosti in biti zdravstveno sposobni za to delo.

V prostovoljno gasilsko društvo se lahko včlanijo že najmlajši, od šestega leta starosti naprej. Usposabljanje se namreč začne že v zgodnjih letih, ko se v otroku prebudi želja po udeležbi na prvih tekmovanjih in pomoči v gasilskem društvu. Z leti zahtevnost nalog, ki jih morajo opravljati kot člani društva, raste. S 16 leti in pisnim dovoljenjem staršev postane mlada oseba pripravnik in sodeluje na intervencijah, ki ne ogrožajo njenega življenja. Po opravljenem dvoletnem pripravništvu se posameznik udeleži nadaljevalnega tečaja za gasilca. Tečaj je namenjen usposabljanju za zaščito telesa in dihal, za preskrbo z gasilno vodo, gasilsko taktiko in podobno. Mladoletna oseba, ki si želi delati v društvu, se ne sreča samo z izzivi gasilstva, temveč se uči tudi sodelovanja s sovrstniki in nadrejenimi prek različnih druženj, spozna ukrepe proti požaru, nauči se gasilskih veščin in solidarnosti ter ponujanja pomoči ljudem, ki jo potrebujejo. Izobraževanje na tečajih in usposabljanju se poleg sodelovanja na intervencijah nadaljuje tudi po dopolnjenem 18. letu starosti.

Čeprav večina vstopi v svet gasilstva že v mladosti, to ne pomeni, da se v prostovoljno gasilsko društvo ne morejo včlaniti in v njem opravljati nalog operativnih gasilcev tudi odrasli. Prek rednih vaj, ki se jih udeležujejo, se lahko seznaniijo z razno gasilsko

opremo, gasilskimi vozili, operativnimi postopki gasilskih posredovanj ob nesrečah, kot so požari, neurja, z zagotavljanjem prve pomoči ...

Na vajah, ki jih imajo v gasilskem društvu Ljubljana Vič vsak četrtek, se krepi medsebojno zaupanje, prenaša znanje in razvija sodelovanje.

Gasilska zveza Ljubljana in Gasilska zveza Slovenije, nadrejeni gasilski organizaciji, organizirata temeljna usposabljanja, ki jih mora opraviti kandidat. Kasneje je treba opraviti tudi usposabljanje za operativnega gasilca, ta pa svoje znanje nadgrajuje še na številnih dodatnih usposabljanjih, kjer se šola za vodenje različnih gasilskih formacij. Učenje v gasilski karieri se namreč, tako kot tudi v drugih dejavnostih, nikoli ne konča, saj čas prinaša nove tehnologije, materiale in postopke, ki jih je treba usvojiti na nadaljnjih izobraževanjih.

Biti prostovoljni gasilec terja veliko poguma in predanosti, saj je delo izjemno psihično in fizično naporno. Prostovoljne gasilce (prav tako kot poklicne) vodi skupna želja po sodelovanju in pomoči soljudem. V zameno pa prav zagotovo tak človek od vseh ljudi dobi spoštovanje, ugled in neizmerno hvaležnost. Vsa gasilska društva so pripravljena sprejeti medse nove člane – požrtvovalne in srčne ljudi, ki nesebično pomagajo drugim.

**MOL ŽE
VRSTO LET
PODPIRA IN
NAČRTO
RAZVIJA
STORITVA
IN
PROGRAME,
NAMENJENE
STAREJŠIM.**

Še na mnoga leta!

Kot v večini evropskih mest tudi v našem narašča delež starejših meščank in meščanov. MOL se je temu demografskemu trendu prilagodila z raznovrstnimi programi in projekti, ki krepijo zdravje in podaljšujejo aktivno dobo starejših. Ko ti ne zmorejo več sami, pa jim z oskrbo in prijetno družbo stojijo ob strani različne socialnovarstvene organizacije, ki delujejo v mestu. Pred vami je nekaj strani, ki smo jih posvetili staranju v Ljubljani. O svojih izkušnjah in zgodbah sovrstnikov piše upokojena novinarka in urednica Miča Vipotnik, ki bi ji vitalnost lahko zavidala marsikatera Ljubljančanka ali Ljubljančan.

MIČA VIPOTNIK

Stanujem v drugem nadstropju manjšega bloka za Bežigradom. V našem vhodu nas je šest starejših oseb. Za blokom imamo zelenico z drevesi, kjer stanovalci vsaj dvakrat na leto organiziramo piknik. Večina stanovalcev nas je povezanih tudi prek aplikacije WhatsApp. Pred blokom je otroško igrišče, klopi za posedanje so v senci, saj ne manjka dreves. V bližini je več trgovin, tržnica, zdravstveni dom, lekarna, bankomat, kino, Slovensko mladinsko gledališče. Res lepo, skoraj idealno. Pa vendar, sosed, ki je stanovala nad menoj, je prodala stanovanje in kupila drugega v bližnji stolpnici. Zbolela je, pa jo je zaskrbelo, kako bo hodila po stopnicah, ko bo starejša. Njena nova stolpnica ima dvigalo, mi pa ne. Starejši sosed je odšel v dom za starejše občane, ker je komajda še zmogel priti v četrto nadstropje. Vzpenjanje po stopnicah je zagotovo težava starejših ljudi. Staramo pa se vsi. Sindikat upokojencev Slovenije nenehno opozarja, da bi bila vgradnja dvigal v stavbe, ki so brez njih, dobrodošla pomoč. Žal veliko starejših denarja za tako investicijo nima.

Ali je Ljubljana prijazna do starejših? »Ne poznam mesta, ki bi imelo tako povezano verigo storitev za starejše občane. Vstopna točka so dnevni centri aktivnosti za starejše, pomaga nam Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, nazadnje pa nam je na razpolago še paliativna oskrba,« pravi Marjan Sedmak, predsednik Mestne zveze upokojencev Ljubljana, ki združuje 20.000 upokojenk in upokojencev. Prav on je bil pobudnik ustanovitve dnevnih centrov aktivnosti za starejše, ki ponujajo vrsto dejavnosti za ohranjanje psihofizične kondicije in spodbujanje medsebojnega druženja. Kot primer dobre prakse prostovoljskega preventivnega programa

aktivnega staranja, vseživljenjskega učenja in medgeneracijskega sodelovanja jih v sklopu omrežja Starosti prijazna mesta na svoji spletni strani extranet.who.int/agefriendlyworld predstavlja tudi Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).

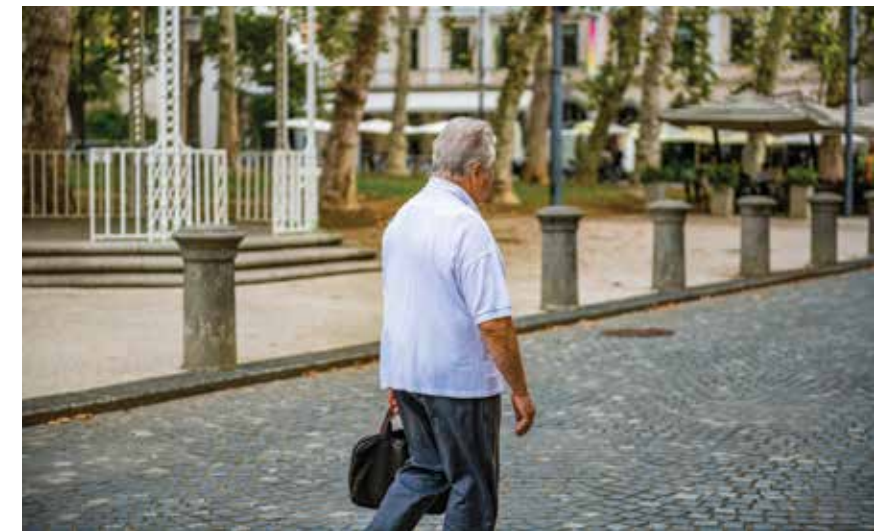
V devet ljubljanskih centrov je bilo leta 2021 vključenih približno 1300 članov. Razvrstijo se v skupine, od katerih ima vsaka vsaj šest članov. Vsaka skupina si sama izbere aktivnosti, izbira pa lahko med jogo, energijsko vadbo qi gong, vajami za urjenje spomina, jezikovnimi tečaji, računalništvom, petjem in vrsto drugih zanimivih dejavnosti. Njihovi mentorji so upokojene profesorice in profesorji. »Kapo dol sodelavkam in sodelavcem teh centrov. Med njimi je veliko socialnih delavk, tudi andragoginje,« pravi Marjan Sedmak.

3. septembra so v dnevnem centru za aktivnosti za starejše na Tržaški cesti 37 odprli demenci prijazno točko, kjer lahko osebe z demenco dobijo več informacij o svojem stanju, svojci, sosedje, policisti, gasilci, farmacevti in drugi pa se naučijo ljudi, ki se izgubijo, usmerjati domov. V Ljubljani bi potrebovali tudi dnevni center za dementne osebe, kar pa ni tako preprosto, saj jim je treba zagotoviti zaprt nadzorovan prostor in prevoz od vrat do vrat.

MOL že vrsto let podpira in načrtno razvija storitve in programe, namenjene starejšim. Z njimi bo kandidirala tudi za nagrado Access City Award 2023. Zanj se potegujejo evropska mesta, ki so najbolj dostopna starejšim in gibalno ali senzorno oviranim osebam. Lani je nagrado dobilo mesto Luxembourg.

Z domovi starejših občanov je v Ljubljani bolj zapleteno. Podatki Skupnosti socialnih zavodov Slovenije kažejo, da je na ustrezno mesto v domu 26. avgusta letos čakalo približno 6500

**VZPENJANJE
PO STOPNICAH
JE ZAGOTOVO
TEŽAVA
STAREJŠIH.
STARAMO
PA SE VSI.**

občank in občanov v osrednjeslovenski regiji. V devetih domovih za starejše osebe je 2300 postelj, potrebovali bi jih še 1500 do 2000. Največ zanimanja je za enoposteljne sobe in mesta v oddelkih za osebe z demenco. Kar 1500 občanov MOL je nastanjenih v domovih starejših zunaj območja občine, kar slabo vpliva na ohranjanje njihove socialne mreže in kakovostno staranje. Selitev v dom starejše osebe že tako iztrga iz okolja, če je ta daleč zunaj Ljubljane, pa jih še sorodniki in prijatelji težje obiskujejo.

Čakalne dobe in število prosilcev za sprejem v domove starejših kažejo na zapostavljenost MOL pri zagotavljanju javne mreže socialnih zavodov, kar je v pristojnosti države, čeprav župani najbolj vedo, kaj starejši potrebujejo. Njihova edina pristojnost je, da dajo soglasje k imenovanju direktorjev domov za starejše občane ali pa ga zavrnejo. Predsednica Srebrne niti – združenja za dostojno starost Biserka Marolt Meden pravi: »Vemo, kaj so pristojnosti države in kaj mestnih občin. A kljub temu menimo, da bi se občinske oblasti morale bolj zavzeti za reševanje teh problemov, ki so problemi starejših le na prvi pogled, saj so mlajši velikokrat zelo obremenjeni, ko poskušajo zagotoviti dolgotrajno oskrbo svojim starejšim sorodnikom.«

»Država ni pripravila načrta, kje in kdaj bo gradila javne domove ali manjše bivalne skupnosti, MOL pa bi morala glasneje zagovarjati pravice meščanov. Zato pričakujemo poziv državi, naj zagotovi izgradnjo primernih kapacitet iz proračuna tudi za območji MOL in osrednjeslovenske regije,« pravi predsednica Srebrne niti.

Ljubljana, pa tudi celotna Slovenija in EU se soočajo s pomanjkanjem kadra v dolgotrajni oskrbi. Pomoč na domu bi

bilo treba okrepiti, jo omogočiti večjemu številu občanov in skrajšati čakalne dobe; te bi bile še daljše, če bi bila pomoč na domu cenovno bolj dostopna tudi socialno ogroženim prebivalcem.

»Ljubljana je res eno najlepših mest, zato bi morali nekako privabiti nujno potrebne kadre, kot so zdravnice in zdravniki družinske medicine, delavke in delavci na področju oskrbe in zdravstvene nege. Vsem meščanom, še posebej pa starejšim, ki nimajo možnosti obiskovati družinskega zdravnika v drugih krajih po Sloveniji, bi morali zagotoviti ustrezno zdravstveno oskrbo,« meni Biserka Marolt Meden. Del skrbi so prevzele organizacije, kot je Zavod za oskrbo na domu, ki starejšim pomagajo pri dnevnih opravilih, gospodinjstvu in ohranjanju socialnih stikov, a bi tudi tem prišle prav kadrovske okrepitve. (O možnostih glej stran 32.)

Kaj pa jaz? Rada živim v Ljubljani. Nisem povprečna sedemdesetletnica. Glava še dobro dela, čeprav se tudi meni kdaj zgodi, da se težje spomnim imen, krajev, dogodkov, datumov. Kakšen dan mi gre dobro in takrat v šali rečem: »Še kaj me vprašajte.« So pa tudi dnevi, kot je bil tisti, ko se mi je izmuznilo ime znanega kitarista, čeprav sem imela njegovo podobo pred očmi. Nisem hotela nadlegovati sina, ki bi ime izstrelil v sekundi, hotela sem uriti svoj spomin, zanimalo me je, koliko časa bom potrebovala, da se ga spomnim. Njegovo ime me je prešinilo šele naslednji dan, ko sploh nisem mislila nanj. Eric Clapton, seveda.

Solidno igram tenis, s soigralci se dobimo vsaj enkrat na teden. Rada kolesarim. Najraje v klanec, navzdol sem bolj previdna. Preveč znancev se je pri padcu hujše poškodovalo. Vsake toliko pretečem po pet kilometrov v Severnem mestnem parku. Rada tečem tudi na smučeh, alpske sem odložila v kot. Po treh letih premora ne vem, ali se bom še spravila smučat. Rada grem tudi na Šmarno goro. Zavedam se, kako pomembno je ohranjati kondicijo na stara leta. Seveda hodim na koncerte, v kino, gledališče. Rada živim. Se pa tudi zavedam, da bo prišel čas, ko bom začela sopihati pri hoji v drugo nadstropje. A se tega ne bojim, takrat bom začela iskati druge poti.

Festival za tretje življenjsko obdobje

Cankarjev dom bo od 27. do 29. septembra prizorišče 21. Festivala za tretje življenjsko obdobje, ki je največja prireditve za starejše v Evropi. Nanjo so posebej vabljeni obiskovalke in obiskovalci, starejši od 55 let, za katere so organizatorji pripravili program, poln zanimivih izobraževalnih vsebin, pa tudi zabavnih dogodkov, ki spodbujajo medsebojno povezovanje. Predstavila se bodo kulturna društva ter folklorne in plesne skupine, osrednja tema strokovnega dela pa bo digitalizacija za vse generacije. Svoje storitve in aktivnosti za starejše bo na razstavnem prostoru v Prvem preddverju predstavila tudi MOL. Tam se lahko brezplačno udeležite okoli 30 zanimivih in uporabnih predavanj in delavnic. Predstavili se bodo podeželje MOL, Zdravstveni dom Ljubljana, Lekarna Ljubljana in Zavod za oskrbo na domu, v digitalnem kotičku pa boste dobili tudi nasvete za uporabo pametnih telefonov in tablic. Vstop na festival je brezplačen. Program in vse druge informacije najdete na spletnem mestu **f3zo.si**.

Z učenjem nad spominske vrzeli

Upad spominskih sposobnosti lahko vodi v zapiranje vase in demenco.

Zato so umske aktivnosti v starosti tako zelo pomembne. Ena od teh je učenje. Človek se sicer uči vse življenje, a intenzivno učenje je nekaj povsem drugega. Strokovnjaki ga v starosti močno priporočajo za izboljšanje kognitivnih funkcij in ohranjanje socialnih stikov. V Ljubljani je več institucij, ki starejšim ponujajo najrazličnejše možnosti izobraževanja.

SLOVENSKA UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Skoraj 2000 starejših študentov Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani bo v novem študijskem letu, ki se začne oktobra, obiskovalo študijske programe, kot so Človek in njegove pisave, Francija: triumf baroka, Gobe in gobarjenje, Impresionizem in umetnost 20. stoletja, Naravno vrtnarjenje in zeliščnem in okrasnem vrtu, Keramika, Računalniško izobraževanje, Renesancna umetnost Italije, Svetovna zgodovina in še in še. Pri njih se lahko na začetni ali nadaljevalni stopnji učite tudi angleškega, francoskega, italijanskega, nemškega in španskega jezika. Predavatelji so upokojeni ali še delujoči univerzitetni predavatelji, srednješolski profesorji, sodelavci različnih inštitutov, kustosi muzejev, akademski slikarji in kiparji, novinarji, pisatelji in prevajalci. Izobraževanja potekajo enkrat na teden po dve do tri pedagoške ure skupaj, mesečni prispevek za posamezen program pa znaša 20 do 30 evrov. Trenutno poteka vpis v programe za študijsko leto, ki traja od začetka oktobra 2022 do konca maja 2023.

Informacije in prijave:
Poljanska cesta 6
01/433 20 90
univerza3@siol.net
utzo.si

MODRA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI

»Izobraževanje za starejše je le ena od naših dejavnosti,« pravi andragoginja dr. Nives Ličen in dodaja: »Zavzemamo se tudi za vključevanje starejših v raziskovanje in medgeneracijske programe na univerzi. Sledimo načelom starosti prijazne univerze.« Slušatelji lahko pri njih pridobivajo znanja na področju filma, umetnosti, filozofije, geografije, jezikov, menedžmenta, komunikacije, literature, pohodništva, prehrane, plesa in drugih področij, ki so del študijskih programov na posameznih fakultetah UL. Vsi predavatelji so tudi raziskovalci, tako da je starejšim študentom na voljo najnovejše znanje. Kitajski jezik in kulturo jih poučuje kitajska profesorica. Francoskega jezika jih uči francoska lektorica. Izobraževanja potekajo v letnem in zimskem semestru, nekateri programi so celoletni. Prispevek za cel semester posamičnega programa (20 ur) je 50 evrov, nekatere dejavnosti pa so brezplačne.

Informacije in prijave:
Kongresni trg 12
01/241 85 59
modrafakulteta@uni-lj.si
uni-lj.si/alumni/modra_fakulteta

JAVNI ZAVOD CENE ŠTUPAR - CENTER ZA IZOBRAŽEVANJE LJUBLJANA

Upokojenci in prejemniki denarne socialne pomoči, ki imajo stalno prebivališče v MOL, se v eni največjih slovenskih organizacij za izobraževanje odraslih lahko brezplačno udeležijo tečajev angleškega, italijanskega, španskega, ruskega in francoskega jezika. V sklopu programa, ki ga financira MOL, pa so jim brezplačno na voljo tudi delavnice prve pomoči, družbenih omrežij, zdrave prehrane, načrtovanja varne starosti in drugih veščin. Pouk poteka dopoldne v živo, ponudba učnih vsebin pa se vse leto dopolnjuje in spreminja. Vsi njihovi predavatelji imajo znanja in izkušnje, potrebne za kakovostno izvedbo programov; teh se letno udeležuje okoli 20.000 slušateljev. Na voljo jim je tudi prostor za samostojno učenje, pri katerem jim pomagajo svetovalci.

Informacije in prijave:
Ulica Ambrožiča Novljana 5
01/234 44 00
info@cene-stupar.si
cene-stupar.si

NI ŠE KONEC. OBRNITE STRAN!

Polni življenja

Tenisačice iz Savca

Vsako sredo od sredine maja do poznega oktobra vseh osem igrišč v Savskem naselju napolnimo upokojenke, ki igramo tenis. Le dve med nami sta mlajši in še vedno zaposleni. Ker igramo dvojice, to pomeni 32 igralk. Ko je vročina, začnemo že ob osmih zjutraj, kar je za nekatere absolutno prezgodaj, ob znosnejših temperaturah pa lahko tudi kasneje. Za organizacijo in postavitve ekip na posameznih igriščih skrbi pobudnica naših srečanj 68-letna Jožica Koleta, nekdanja tajnica, ki je nekaj let živela v Nemčiji. Zelo dobro pozna našo igro in poskuša pare razporediti tako, da se igra razvije, kar vsekakor ni lahko. Seveda smo ji vse hvaležne, da se ji sploh da.

Zgodi se, da ji katera od nas zaradi bolezni ali poškodbe zadnji hip odpove, in potem je treba dobiti drugo igralko ali pa eno odpovedati. Sploh ni preprosto. »Na začetku smo igrale štiri,« se spominja Jožica. Potem so hotele igrati še druge, pa nas je bilo nenadoma šest, nato 12. Zdaj ima na seznamu že 55 igralk. Tudi v dežju ima naša Jožica rešitev.

Rezervira tri igrišča v Milleniumu in tako poteši vsaj 12 igralk, željnih tenisa.

In kdo smo vse te ženske, ki tako rade igramo tenis? Med nami so upokojene medicinska sestra, sodnica, socialni delavki, podjetnica, prevajalka, menedžerka, novinarka, piarovka, cel kup poklicev bi lahko naštel. Najstarejša Meta bo letos stara 80 let. 68-letna Metka grozno rada peče štrudlje, skoraj vsakič prinese kakšen pladenj. 73-letna Zdenka zelo dobro igra, čeprav ima oba kolka umetna. Nekatere so neustrašne, druge tekmovalne, pa prepirljive, zelo različni značaji, ki se kažejo skozi igro tenisa. Ampak imamo se lušno. Sezona se začne in konča s piknikom v lokalu zraven igrišč.

Omeniti moram še 77-letnega Iža, nekdanjega tenisača, ki mu poškodba prepone ne dopušča več igranja. Res je neumoren. Stanuje v bližini in ves čas skrbi za igrišča. Pa Siniša, najemnik lokala in igrišč, ki nam že nekaj let zapored podarja teniške majice. Hvala obema in Jožici, seveda.

Balinarji iz Gameljna

V Srednjih Gameljnah je za trgovino Mercator pokrito balinišče, ki so ga uredili 75-letni Marjan Stuchly, nekdanji arhitekt, in njegovi prijatelji. Vsi nekdanji nogometaši. Najmlajši med njimi jih šteje 70, najstarejši pa 85. Osem jih je, ki redno balinajo. Včasih se jim pridruži še kdo. Dva sta doma v Spodnjih Gameljnah, drugi se pripeljejo iz Ljubljane. Že tri leta se dobivajo trikrat na teden in balinajo dve do tri ure. Med njimi sta odlična tolkača Marjan in Mile, ki z 20 metrov z natančnim metom nasprotnikovo kroglo zbijeta stran od balinčka, njuna pa se usidra zraven. To sem videla na lastne oči. Vsi drugi so bližnji, kot se reče tistim, ki se trudijo kroglo čim bolj približati balinčku. Zaradi strehe lahko balinajo tudi, ko dežuje. Na strehi imajo še mizo za namizni tenis, če se jim zahoče igranja. V posebnem prostoru je hladilnik s pijačo in prigrizki. Skratka, fajn se imajo.

Živahna gospa

98-letna Jožefa Jerman Šest že štiri leta živi v Domu starejših občanov Ljubljana Bežigrad. Ko sem prišla na obisk, je ravno poslušala popoldanski koncert. Še vedno živahna gospa pravi, da je z 18 leti odšla v partizane v Cankarjevo brigado. V domu se ji je pred tremi leti nepričakovano pridružila njena leto dni mlajša soborka. V prvem zakonu je rodila hčeri. Ena je ves čas bolehal, zato ji je darovala ledvico, da je lahko preživela. Zdaj je ni več, tudi mož ji je umrl. Obiskujeta jo druga hči in zet. Rada se spominja minulih dni. Govorila mi je o Beogradu in Sarajevu, kjer je živela z družino, saj je bil njen mož oficir. Pa o delovnih brigadah, ki so gradile ceste, je pripovedovala. Kako so garali po cele dneve. Povsod se je dobro počutila in se je hitro vživela v novo okolje. Rada hodi na sprehod v bližnji park in poseda na terasi domskega lokala.

Dve stojnici in pekoči feferoni

62-letni Mehmed Babić, prijatelji ga kličejo Medo, je prišel v Ljubljano iz bosanskega Cazina. V prestolnici ima dve stojnici s sadjem in zelenjavo. Ena je na osrednji tržnici, tam prodaja že 45 let, druga od leta 1996 stoji pod Plavo laguno za Bežigradom. Sicer je že upokojen, a dobiva le delno penzijo, da lahko še dela. Ima družino, ženo in dve hčerki, ki včasih pomagata pri prodaji. Jaz pri njem kupujem odlične pekoče feferone, ki jih sam ne je, saj pravi, da so prehudi. »Kako dolgo boste še imeli obe stojnici in prodajali?« ga vprašam. »Dokler bom lahko,« mi odvrne smeje in mi podari feferona.

Večna zvezda

Lado Leskovar je pred pol leta praznoval 80. rojstni dan. Še vedno šarmanten gospod je na letošnji prireditvi Poletna noč v Ljubljani z Big Bandom RTV Slovenija zapel Malokdaj se srečava. Uglasbil jo je Mojmir Sepe, besedilo pa je napisal Gregor Strniša. Leskovar je z njo prvič nastopil leta 1963 na Slovenski popevki in dobil prvo nagrado občinstva. Letos je sodeloval tudi na Festivalu Arsana na Ptuj. Spominja se, da je največkrat nastopil s skladbo Potraži me u predgrađu Zdenka Runjića. Prvič na Opatijskem festivalu leta 1964, kjer je dobil nagradi občinstva in strokovne žirije. Veliko je potoval po vsem svetu. Nikomur ni storil nič žalega, vsaj namenoma ne, in zato lahko mirno spi. Še vedno živahen sogovornik pravi: »Starost je v glavi in srcu. Za telo je pa dobro, da je zdravo, da ima duša kje stanovati.«

NI ŠE KONEC.
OBRNITE STRAN!

Vsak kdaj potrebuje pomoč

Priznati si, da ne zmoreš več, in poiskati pomoč je eno najpogumnejših človeških dejanj. Iznenada se lahko zgodi tudi najbolj vitalnim in najbolj samostojnim starejšim meščankam in meščanom. V Ljubljani deluje nekaj organizacij, na katere se lahko obrnete, ko ne gre več naprej.

ZAVOD ZA OSKRBO NA DOMU LJUBLJANA

Na organizacijo, ki letno pomaga približno 1500 starejšim, invalidom in kronično bolnim, se lahko obrnete, če potrebujete pomoč pri osnovnih dnevnih opravilih, kot so umivanje, preoblačenje, hranjenje in opravljanje osnovnih življenjskih potreb, gospodinjstskih opravilih, kot so priprava in nabava hrane, čiščenje in postiljanje, ter pomoč pri ohranjanju socialnih stikov s sorodstvom in prostovoljci, opravljanju nujnih obveznosti ali pripravi na institucionalizirano varstvo. Nanje se lahko obrnete tudi za storitve delovne terapije, fizioterapije in zdravstvene nege. Del cene storitev socialne oskrbe plačajo uporabniki, večinski del pa subvencionira MOL. V svoje vrste vabijo tudi socialne oskrbovalce, ki jih veseli delo s starejšimi meščankami in meščani Ljubljane (več o tem na strani 4).

Poljanska cesta 97
01/239 65 00
info@zod-lj.si
zod-lj.si

KLINKO KAVALIR

Mlajši brat električnega vozila Kavalirja, ki je doma v mestni pešconi, ima svoj rajon na območju Onkološkega inštituta in UKC Ljubljana. Namenjen je starejšim in gibalno oviranim osebam, ki se z avtobusom ali vlakom pripeljejo do bližnjih postajališč, od tam pa jih Klinko Kavalir brezplačno popelje do izbrane klinike. Tiho električno vozilo vozi vsak delavnik med 6.30 in 19.30.

041/504 400

GERONTOLOŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE

Nevladna humanitarna organizacija, ki deluje že več kot 50 let, se zavzema za sprejemanje in razumevanje starosti, uveljavljanje pravic starejših, medgeneracijsko sodelovanje in povezovanje različnih strok. V društvu s svojimi programi pomagajo starejšim z demenco in njihovim družinam, svetujejo o starostnem varstvu in zagovarjajo pravice starejših. Vsi njihovi programi so za uporabnike brezplačni. V sodelovanju z MOL že več let prirejajo strokovne in znanstvene posvete o raznolikih temah s področja starosti in staranja ter prispevajo k uresničevanju slogana Ljubljana, starejšim prijazno mesto.

Trg prekomorskih brigad 1
064/279 221
info@gds.si
gds.si

DRUŠTVO ZA POMOČ V TRETJEM ŽIVLJENJSKEM OBDOBJU

Večina starejših oseb si želi čim dlje ostati doma, ne želijo si v dom starejših občanov. Pri tem jim lahko pomaga društvo, ki so ga ustanovile štiri prostovoljke z večletnimi izkušnjami na področju socialnega varstva starejših. Svojim varovancem ponujajo individualno družabništvo s pogovori, igranjem družabnih iger, prebiranjem knjig, prevoze po vsakdanjih opravkih, spremstvo pri obisku zdravnika in frizerja ter pomoč pri gospodinjstskih opravilih. Prvi obisk na domu je brezplačen, vsak nadaljnji pa stane 10 evrov na uro. »Veseli smo, če se življenje posameznika z našo pomočjo izboljša,« nam je povedala predsednica društva Vlasta Hojan.

01/810 93 10
info@drustvozapomoc.si
drustvozapomoc.si

Epsko življenje

Ko je Guillermo Escalante dopolnil 18 let, je iz rodnega Buenos Airesa odšel na vseživljenjsko potovanje, sprva po Argentini, Patagoniji in Čilu, 15 let kasneje pa je prvič stopil na evropsko celino. Je potomec Indijancev, ki se je o življenju učil iz zgodb. »V Argentini si lahko bil varen le, če si bil bogat, visok ali izobražen,« pravi. »Visok in bogat nisem bil. Sem se pa trudil, da bi postal čim bolj pameten. Veliko sem bral. In se odločil, da tudi jaz, tako kot avtorji in liki v zgodbah, zaživim epsko življenje.« V Ljubljani.

AJDA BORAK

Od Buenos Airesa do Ljubljane. Kakšna je bila vaša pot?

S prijateljem sva dobro desetletje živela po številnih mestih, vaseh in gozdovih Južne Amerike, potem v Franciji – z namenom, da od tam kreneva peš proti Tibetu –, nato v Italiji, na koncu na Hrvaškem. Zadnja postaja je bil Split, od tam pa sem nekega februarkega dne s prijateljico iz Kanade po naključju prišel v Ljubljano. V poletnih čevljih sem zakorakal na Prešernov trg. Pogled se mi je ustavil na spomeniku. Bil sem presenečen, nekako celo šokiran. Do tistega trenutka sem v vseh glavnih mestih, ki sem jih obiskal, na glavnih trgih videl le kipe ljudi z orožjem v rokah. Zanimalo me je, kdo so ti ljudje, ki na glavni trg postavijo kip pesnika in njegove napol gole muze. Odločil sem se ostati.

Odločili ste se tudi za precej nenavadno, nepredvidljivo, svobodno življenje.

Odločil sem se živeti »epsko življenje«. Iskal sem življenje, ki sem ga poznal iz knjig, ki sem jih bral v mladosti. Starši so seveda hoteli, da postanem zdravnik ali odvetnik. Name pa so bolj kot besede in vzgoja staršev vplivale zgodbe, pesmi. Fikcija

me je takrat bolj privlačila od resničnosti: Don Kihot, Carlos Castaneda, Rimbaud, Sokrat. To so bili moji učitelji življenja. Največja skrb na tej poti samoraziskovanja je bila, da se bom izgubil, da bom zblaznel kot slikar van Gogh. Tako mladi smo bili in sprejemali smo tako velike odločitve o tem, kako bomo živeli. Bil sem tako vedoželjen, da sem kmalu ugotovil, da se bom z življenjem soočil drugače. Na svoji poti sem počel marsikaj – živel sem v samostanu, pri mojstru zena, popravljal sem violine, iskal fosile, bil sem glasbenik, slikar, vinar, pred ne tako dolgim časom celo pastir v Bovcu ...

In potem ste se ustalili v Ljubljani. Kaj vas je prepričalo?

Neka posebna kolektivna prijaznost se je morala vzgajati v dušah prebivalcev tega mesta. To se ni zgodilo v enem dnevu. Tukaj so otroci navezani na svoje starše. Družine so res povezane. Jaz tega nisem poznal. Moja vzgoja je bila precej drugačna.

Svoj jaz sem zgradil v španščini, v francoščini, v angleščini. Moj slovenski jaz v nasprotju s španskim čuti pripadnost, delim družbene vrednote, v njem ni več strahu pred sočlovekom.

»ZANIMALO ME JE, KDO SO TI LJUDJE, KI NA GLAVNI TRG POSTAVIJO KIP PESNIKA IN NJEGOVE NAPOL GOLE MUZE. ODLOČIL SEM SE OSTATI.«

Ko smo že pri jeziku, v slovenščini celo v slovnicah obstaja dvojina. Par je tukaj tako zelo pomembna in spoštovana enota.

Našli ste tudi ljubezen. In danes skupaj v ateljeju v SEM-u vodita delavnice za otroke.

Vsako soboto s partnerko Kim Germ v SEM-u na Metelkovi ulici 2 izjavljata kreativne delavnice. Skupina otrok, ki prihaja, je zelo obremenjena z vsemi obšolskimi dejavnostmi. Mnogi občutijo stisko, utrujeni so, ker ne morejo početi tistega, kar bi radi. Pri nas lahko počnejo, kar želijo. Poskušamo jim približati življenje skozi umetnost, skozi svobodo. Dovolimo jim, da so točno takšni, kot so, in jih nikdar ne kritiziramo. Mnogi pravijo, da imajo naše delavnice na otroke terapevtski učinek. Tukaj imajo možnost, da se spet povežejo sami s seboj.

GORAN VOJNOVIĆ

pisatelj, scenarist, režiser

Nenavaden svet

Ko sem bil nazadnje pri starših na Fužinah, so v pritlični veži trije sosede čakali na dvigalo. Ko so videli, da se to približuje pritličju, so se začeli pomikati proti vratom dvigala, tako kot se pomikajo stari, ne več zdravi ljudje. Njihove težke noge so drsele po tleh, medtem ko so roke z vidnim naporom odpirale in pridrževale vrata, drhteči prsti pa so pritiskali gumb s številko nadstropja. Gibanje, ki je bilo njihovim letom primerno, a me je v tistem trenutku presenetilo. Ko sem namreč stopil v vežo svojega nekdanjega doma, sem v treh čakajočih uzrl starše svojih otroških prijateljev, svoje sosede, ki so se leta 1986 sočasno z nami priselili v novozgrajeni fužinski blok na Marinkovem trgu. Takrat so bili najbrž mlajši, kot sem zdaj jaz, in so tako kot moji starši na Fužine prišli z majhnima otrokoma. Verjetno se je tudi njim takrat prvič ponudila priložnost, da so zaživeli v lastnem stanovanju, in so zato iz svojih podnajemniških sob vanj prinesli le nekaj osnovnih kosov pohištva.

ŠELE ZDAJ, KO SE JE FUŽINSKI SVET NEPOVRATNO SPREMENIL, ZAČENJAM RAZUMETI, V KAKO NENAVADNEM SVETU SEM ODRAŠČAL.

Brez težav so nosili omare, kavče, mize in pralne stroje po stopnicah v šesto ali osmo nadstropje, zadovoljni tudi s stanovanji brez zaves in razgleda. Stali so na balkonih in gledali svoje otroke, ki so se tam spodaj, na travniku med bloki, igrali z drugimi otroki. Obžalovali so, ko so se Adis, Afrim in Žele podpisali na sveže prebarvano rdečo steno dvigala, ko je nekdo zažgal plastični gumb s številko 6 v manjšem dvigalu, ko so bila ukradena prva kolesa iz skupne kolesarnice in so prvi avtomobili zaparkirali dovožno pot. Veselili so se napovedi, da bodo tu, med

Leninovim in Marinkovim trgom, zgradili novo osnovno šolo posebej za njihove otroke, veselili so se, da se bo prav v njihovem bloku namesto kolesarnice odprla majhna dežurna trgovina.

Bili so torej na las podobni veliki večini ljudi, ki so se konec osemdesetih let vselili v naš blok. To so bili namreč v glavnem možje in žene, stari okoli trideset, morda štirideset let, ki so imeli majhne in malo manj majhne otroke. Bili so večinoma delavci, pa tudi bančni, poštni in drugi uradniki, ljudje, ki bodo v naslednjih dvajsetih, tridesetih, štiridesetih letih na Fužinah preživeli bolj ali manj vse, kar je človeku dano preživeti. Vse je bilo takrat, ko so se vselili, še pred njimi, vse se je tu zanje šele začenjalo. Njihov svet se je na levem bregu Ljubljane dobesedno šele gradil.

Morda bi danes, če bi se lahko prestavil nazaj v tiste čase, v takšni enakosti ljudi videl nekaj neobičajnega, mogoče bi opazil, da v našem bloku ni starejših ljudi, da ni študentov, ni samcev. Morda bi me presenečalo, da je med bloki od jutra do večera vse polno sedem-, osem- in devetletnikov, ali pa bi se čudil mravljišču kolon mladih žena in mož, ki se med tretjo in peto uro popoldne vijejo od avtobusne postaje proti našemu bloku. Takrat pa je bilo zame vse to skrajno običajno, kakor bi povsod živeli le mladi, delovni ljudje z majhnimi otroki in bi bila edina možna drugačnost tista, ki pride z drugačnimi službami, z nočnimi izmenami čuvajev in medicinskih sester, šoferjev avtobusov in strojevodij.

Takrat sem, pa še to pod nemajhnim vplivom Nefužincev, opazil le to, da je bilo na naših domofonih veliko priimkov na -ić, da se je pred vhomom v blok, v veži in dvigalu pogosto govorilo »naški« ter da je veliko sosedov ob popoldnevih in med vikendi rado posedalo na klopcah in zidovih okrog bloka, največkrat iz samega dolgčasa.

Kot mnogi drugi sem tudi sam pač videl le tisto navidezno raznolikost Fužin, nisem pa opazil, kako zelo so si bili Fužinci v tistih prvih letih podobni, nisem videl te neverjetne enakosti fužinskih življenj. In šele zdaj pravzaprav, ko se je fužinski svet nepovratno spremenil in je takšna enakost povsem nepredstavljiva, začenjam razumeti, v kako nenavadnem svetu sem odrasčal.

DAMJANA KOROŠEC

ravnateljica OŠ Nove Fužine

Fužine, Nove Fužine!

Lahko rečem moje Fužine, saj sem že kar 35 let vpeta v življenje in delo na tem koncu ljubljanske četrtne skupnosti Moste. Močno so mi prirasle k srcu. V vseh teh letih razvoja je kraj dobil »debelo kožo«, saj je bil predvsem zaradi multikulturalnosti in slovesa nekdanj »neprivlačne soseske« nenehno deležen poniževanja in različnih oblik nestrpnosti. Včasih je bilo to res težko prenašati. Ko so me vprašali, ali delam na čefurski šoli, sem bila zelo jezna, saj sem močno verjela v rek vsi enaki, vsi enakopravni. Pojasnjevala sem, da nas poznavanje multikulture družbe in delo v njej lahko le bogatita. Stereotipi o Fužincih so bili v tem okolju vedno močno prisotni, vendar mnogokrat neutemeljeni in potencirani.

Pred desetimi leti smo imeli kar precejšnjo krizo z vpisom otrok v prvi razred. Zakaj? Ker se je šola imenovala OŠ Nove Fužine in ne Sončna šola ali kaj podobnega. Čefurska šola, problemi, dilanje, šumeče trenirke, čefurščina. Pomislili smo celo, da bi spremenili ime šole, morda bo vpis boljši. Priredila sem natečaj. Prispelo je veliko predlogov, številni med njimi so se nanašali na ime župana Zorana Jankovića, ki je v tistem obdobju preprečil, da bi šola zaprla ali pa združila s sosednjo šolo. Med predlogi se je pojavilo tudi moje ime, kar me je pošteno nasmejal.

Večina učencev pa se je strinjala, da ime obdržimo, saj so bili ponosni na to, da so Fužinci. Še danes sem ponosna na njihovo odločitev, saj so nekateri od njih v razmeroma dolgem obdobju zelo dvignili nivo šole in njenega okolja. Postali so Goran, Zlatko, Paula, Marija, Samir – Sarma, starši, intelektualci, raziskovalci, arhitekti, medicinske sestre, zdravniki, ustvarjalci prihodnosti. Po izidu Goranove knjige Čefurji, raus! sem ob branju precej opisanih dogodkov podoživljala, občudovala, sočustvovala, poznala.

Tega dela v današnji čas ne bi mogli postaviti, saj so se stvari korenito spremenile in lahko rečem, da se je stanje zelo kultiviralo. Veliko manj je vandalizma in postopanja, tudi okolica, ki je polna raznovrstnih znamenitosti, je zdaj zelo urejena. Imamo idealne razmere za šport in rekreacijo, povsod okoli nas lahko kulturo doživljamo in se v njej udeležimo. Skozi naselje teče reka Ljubljana, ki nam daje občutek pretočnosti in življenja. Fužinci imajo kakovostno bivalno okolje in urejeno stanovanjsko politiko, skratka, Fužine so lahko povsem samozadostne. Kljub stigmatizaciji, ki je še vedno prisotna med prebivalci drugih delov Ljubljane, so ena najbolj varnih sosesk v mestu. Stereotipi so vedno manj prisotni in ne ovirajo več življenja v naselju.

FUŽINCI IMAJO KAKOVOSTNO BIVALNO OKOLJE IN UREJENO STANOVANJSKO POLITIKO.

Nove Fužine so lahko zgled mnogim drugim soseskam. Ponašamo se tudi s tem, da so v življenje Fužin nenehno vpeti dogodki, prireditve, obnove, dozidave, prenove, in kar je najbolj važno: sodelovanje četrtne skupnosti z MOL in državo. To se je pokazalo tudi, ko smo s pomočjo MOL marca 2021 končali projekt nadzidave in popolne prenove naše šole. Učenci, učitelji in drugi zaposleni smo se vselili v svetlo, moderno šolo, ki po videzu in opremljenosti zelo izstopa. Nanjo smo zelo ponosni, saj je zgled šolam v najlepšem mestu (Ljubljani, da ne bo pomote!) in celo državi.

O Fužinah se danes spet veliko govori. In če se govori, to pomeni, da smo živi in da se pri nas kar naprej nekaj dogaja. Biti Čefur (nalašč napisano z veliko začetnico) pomeni biti »nenevaren« Fužinc, biti nekaj več, pomeni živeti v kraju z dušo, se boriti zanj in za nekaj več v življenju. Pomeni biti preprost, medgeneracijsko sodelovalen in človeški. Ponosna sem, da sem del te razvite in še vedno razvijajoče se skupnosti.

DR. MAJA ŠUŠTARŠIČ

muzejska svetovalka, MAO

Muzej, ki povezuje preteklost, sedanjost in prihodnost

Nove Fužine so danes ena najprijaznejših sosesk v Ljubljani. Premišljeno načrtovana, zgrajena v modernističnem duhu, z obilico zelenih in rekreativnih površin ter infrastrukture, ki je potrebna za kakovostno bivanje. Po številu prebivalcev je največja v Sloveniji. Manj znano pa je, da zaradi njene gradnje ni padla niti ena hiša, da je zgrajena na območju, kjer je bilo nekoč vojaško vadbišče, in da se zadnja od osrednjih osi naselja izteče skozi grajski park v atrij renesančnega gradu Fužine, v katerem domuje Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO).

Na enem od vodstev po Fužinah, ki jih soorganiziramo s Četrtno skupnostjo Moste, je kustos za arhitekturo Miloš Kosec povedal, da pri gradnji novih sosesk vse premalo razmišljamo o tem, kakšne bodo videti v prihodnosti. Glavna kakovost Fužin je njihova povezanost z naravo. Zaradi tega se soseska lepo stara. Drevesa in vegetacija parkovnih ureditev, ki ponujajo odprte poglede in se stopnjujejo vse do zelenega pasu Ljubljane, so po petintridesetih letih, odkar je bila soseska zgrajena, zrasli in zaživeli v polnosti.

Fužine imajo raznolik in premišljeno postavljen javni program. Cesta je umaknjena. Premišljena je tudi gradacija višine poslopij. Visoki stanovanjski bloki na eni strani, nižje stavbe in zelene površine javnega programa na sredini, na drugi strani pa se soseska vse bolj redči in zlije z naravo obrežja Ljubljane.

Fužine so izjemne tudi zaradi institucij, ki na sistemski ravni skrbijo za občane in njihove ranljive skupine. Cona Fužine skrbi za otroke, Društvo za razvoj skupnostnih programov za mlade, Dnevni center Fužine za osebe s posebnimi potrebami, Center za socialno delo in različna društva,

ki delujejo v okviru Doma krajanov, pa za vse občane. Center aktivnosti Fužine je središče druženja in aktivnosti za starejše; zelo pomembno je, da deluje v okviru Doma starejših občanov Fužine.

Si predstavljate novozgrajeno sosesko v Ljubljani, ki bi imela v svojem okolju vse te institucije? Oddelek za izobraževanje v MAO ima za seboj leta izvrstnega sodelovanja s fužinskimi šolami in vrtci. Arhitektura in oblikovanje sta disciplini, ki v sedanosti ustvarjata za prihodnost. Neizogibno sta povezani z našim vsakdanjim življenjem in se neposredno odzivata na spremembe v družbi. Zato teme, ki jih obravnavamo v muzeju, ponujajo širok, a tudi konkreten razmislek o svetu, v katerem živimo.

GLAVNA KAKOVOST FUŽIN JE NJIHOVA POVEZANOST Z NARAVO.

Ko sem pred leti v okviru Bienala oblikovanja vodila projekt, ki je vključeval sodelovanje s fužinsko skupnostjo, me je presenetilo, kako povezane so ustanove v tej soseski. Govorili smo o tem, kakšna je prihodnost arhitekture in kaj lahko z arhitekturnim posegom v soseski naredimo skupaj. Proces nastajanja tega projekta in rezultat, ki je izšel iz njega, sta odprla neslutene možnosti, pa tudi pot za nadaljnja sodelovanja. V okviru EU-projekta Future Architecture smo sodelovali pri postavitvi serije prostorskih intervencij na Fužinah. Temu je sledila serija dogodkov, ki so temeljili na vključevanju in sodelovanju javnosti. Kot pomembni »instituciji znanja« sta bila v 26. Bienale oblikovanja vključena Center aktivnosti Fužine in Dom starejših občanov, redno pa sodelujemo tudi s Četrtno skupnostjo Moste. Z njimi ustvarjamo programe, ki se ukvarjajo z aktualnimi potrebami prebivalcev soseske ter skozi arhitekturo in oblikovanje odpirajo vprašanja prihodnosti. Razstave, delavnice, vodstva, debate in projekti nagovarjajo vsakogar od nas, da se zamisli o grajenem in predmetnem svetu, ki ga obdaja in spodbuja, da ga sooblikuje po lastnih predstavah in željah o prihodnosti. Razstava BIO 27 Supervernakularno – Oblikovanje za regenerativno prihodnost, ki je trenutno na ogled v MAO, kaže, kako lahko znanje iz preteklosti služi prihodnosti. Tudi pri načrtovanju novih sosesk se lahko učimo na starejših primerih.

Mnenja avtorjev ne izražajo nujno stališča MOL in uredništva glasila Ljubljana.

Ljubljana je mesto dobrega piva. Za to zadnja leta skrbijo tudi številni zaljubljeni v hmeljeve napitke, ki so svojo strast združili s poslom in začeli variti piva z oznako craft.

JAK VREČAR

Prvi ohranjeni viri o pivovarstvu v Ljubljani segajo daleč nazaj, v konec 16. stoletja – začelo se je, kako pa bi se drugače, z zapisom o davku na pivo. Tudi od rojstva Koslerjeve pivovarne, danes vsakomur znane kot Pivovarna Union, davnega leta 1864 je v mestu pod mostovi preteklo že veliko (dobro) vode. A prav mogoče je, da bodo naši zanamci ob brskanju po pivovarniških arhivih naleteli tudi na letnice, ki se bodo začele z 201., na primer 2014 ali 2016.

V prejšnjem desetletju so se namreč v prestolnici razmahnile male (ali mikro) pivovarne, v katerih nastajajo piva, ki jih danes s skupnim izrazom imenujemo craft. Ko postavimo vprašanje, kaj se pravzaprav skriva za to angleško besedo, se varilci piva brez izjeme popraskajo po glavi, široko nasmehnejo in začnejo pripovedovati svoje zgodbe.

Ne gre le za obrt, kar nam predlaga slovar, ampak za način razmišljanja, predanost, skrbno pripravljen izdelek. V tem primeru je tookusna

tekočina v najrazličnejših odtenkih rumene, rjave, jantarne in drugih barv. Gre za pivo, ki ga njegovi očetje v svojih malih pivovarnah varijo z veliko mero spoštovanja do tradicije in hkrati z množico zamisli, kako odkriti še kak okus. Mimogrede, dame, naj vam bo podatek, da za zdaj področje craftov močno obvladujejo

gospodje, v spodbudo: zakaj pa jih ne bi premagale tudi pri tem?

Male pivovarne, ki s svojimi okusi navdušujejo predvsem lokalne pivce in nimajo ambicij, da bi osvojile svet, imajo pa željo, da bi naredile nekaj svetovno dobrega, so danes trdno zasidrane po našem mestu. Craft pivovarne, v katerih pot pivu od receptov do polnjenja v sode in steklenice

tlakujejo ne le sodelavci v poslu, ampak tudi prijatelji, ki jih povezuje strast, tako danes najdemo v nekdanji Delovi tiskarni na Likoarjevi ulici, v Črnučah, Dobrunjah, ob Ljubljani na Fužinah, pri ŽAK-u v Šiški, v Šentvidu in še kje. Okusi so odlični, zato podprimo pivovarje in jih nagradimo z naročilom ene runde.

MALE PIVOVARNE IMAJO ŽELJO NAREDITI NEKAJ SVETOVNO DOBREGA.

① Na zdravje!

② Craft piva iz malih pivovarn imajo pri nas manj kot pet odstotni tržni delež. A izdelana so s stoddostno ljubeznijo. Sestavine se v kombinaciji z odlično ljubljansko vodo povežejo v izvrstne okuse.

③ V takih sodih nastajajo piva najrazličnejših vrst. Veliko craft piv spada v kategorijo »ale« in »pale ale«, na svoj račun pa pridejo tudi tisti ljubitelji »lagerjev«, ki si želijo ob Unionu uživati še v kakem bolj butičnem okusu.

④ Več ljubljanskih malih pivovarn ponuja svoje izdelke tudi v lastnih točilnicah. Te se praviloma držijo proizvodne linije in pivovarji vas bodo z veseljem – če se le dogovorite in napoveste – popeljali tudi po zakulisju.

⑤ Marko Jamnik, Tektonik: »Pivovarstva ni brez strasti. Če tega ne počneš z ljubeznijo, ampak imaš pred seboj najprej številke iz Excelsa, ne prideš daleč. Zadovoljni pivci nas ženejo naprej.«

⑥ Miha Šnuderl in Igor Lazar, Loo-blah-nah: po zaslugi craft pivovarne zna marsikateri tuji obiskovalec mesta njegovo ime izgovoriti kot pravi domačin. »Lublana« je tudi zaradi vseh butičnih pivovarjev še privlačnejša.

Več kot le obrt

Če bi stene govorile ...

MINA MOKAR

V kmečki sobi Gostilne Kovač na Poti k Savi 9 se oko najprej ustavi na starinskem gramofonu z ogromno trobljo. Kar slutimo, da je pri hiši že vrsto let. Tudi zimski vrt je okusno zapolnjen z ljubljansko preteklostjo, medtem ko steno še ene sobe, jedilnice, krasi uokvirjena Prešernova pesem, posvečena Rotarjevima dekletoma iz Tomačevega. Ni nepomembno: njun oče je bil lastnik gostilne, ki jo opisujejo te vrstice.

Bi nam stene Gostilne Kovač, če bi le znale govoriti, lahko povedale še kaj zanimivega? Kdo vse je bil s kom na kosilu, kaj zanimivega se je tu dogajalo? Ob tem vprašanju se Rok Babnik, ki z ženo Andrejo že dobri dve desetletji vodi družinsko gostilno, iskreno nasmehne in pravi: »Tega še sam ne vem in se s tem tudi ne ubadam. Imam svoje delo in nikoli ne vlečem na uho, kaj se pogovarjajo gostje.« Do vseh ima naš gostitelj enako spoštljiv odnos. Tako se ne čudimo, da je nekoč na vprašanje, po čem je znana Gostilna Kovač, odgovoril: »Po najboljših gostih!«

Rok in Andreja Babnik sta Gostilno Kovač prevzela leta 1999. »Pred tem sta gostilno vodila

moja starša Marija Vilma in Tomaž. Še prej je gostilno do leta 1972 vodil moj ded, mamin oče Matevž Skodlar, ki je to poslopje kupil leta 1939. Prvi zapisi o tej hiši pa segajo v leto 1804 in že takrat se je tu lahko kaj popilo in verjetno tudi kaj malega pojedlo,« nam delček preteklosti markantnega poslopja sredi Tomačevega, pred katerim rastejo mogočni stoletni kostanji, odstre Rok Babnik.

Gostinska tradicija se vleče že od Prešernovega obdobja, razlog pa lahko najdemo v le streljaj oddaljeni Savi. »Tam je bilo v 19. stoletju kopališče, poleg tega pa so sem Ljubljanci hodili tudi po pesek, ki so ga potrebovali za gradnjo. Zato je v Tomačevu tedaj prihajalo veliko ljudi. Ob tej hiši, kjer sta bili v tistih časih kovačija in trgovinica, so se rade ustavljale kočije. Tu so prišleki dobili tudi kaj za pod zob,« pojasni Rok Babnik.

Če preskočimo par stoletij in se ustavimo v sodobnem času: ko sta zakonca Babnik prevzela vaje v svoje roke, sta se lotila temeljite obnove in tudi po njej je gostilna obdržala prijeten, domačen in hkrati starinski videz. »Rokova mama Marija Vilma je bila velika ljubiteljica in zbirateljica starin, slik, rustikalnega pohištva. Omenjeno je po obnovi ostalo v gostilni, saj smo se tako odločili skupaj,« Andreja Babnik razloži, kako se je zgodba, ki je pripeljala do zdajšnje podobe gostilne, povezala v celoto.

Del te celote pa je tudi zanimivo poglavje, ki se je znašlo na naslovnici časnika Delo. »Ob plebiscitu smo imeli v gostilni volilni golaž. Tu so bili godci, harmonika. Legendarni fotograf Joco Žnidaršič je izvedel, da bo pri nas živahno, in prišel je naokoli. Ko je opazil, da je moja sestra Mojca oblečena v narodno nošo, je predlagal, da odidemo na volišče in naredimo fotografijo,« se spominja Rok Babnik, ki se je decembra 1990 v družbi sestre – ta je bila v narodni noši in z volilnim lističem v roki v prvem planu – ter staršev znašel na naslovnici osrednjega slovenskega časopisa.

Kajpada je tudi ta naslovnica skrbno shranjena v okvir in krasi eno od sten starodavne ljubljanske gostilne, ki gre v korak s časom. To odseva tudi na jedilniku, saj so dobri stari klasiki, razpotegnjeni od goveje juhe do domačih zavitkov, dodali še druge jedi. »Kuhamo tudi sezonske tradicionalne jedi, jeseni denimo martinovo račko, pozimi kolone in spomladi velikonočno šunko, sicer pa zadnjih nekaj desetletij prevladuje ponudba morske hrane, torej dnevno svežih rib, rakov in školjk,« se Andreja Babnik ob koncu pogovora zazre v kuhinjo, iz katere od ponedeljka do petka diši tudi po domačih tortah in zavitkih, svežih kruhkih, počasi kuhani goveji juhi in drugih okusnih dobrotah.

Hokej v drugem agregatnem stanju

MIHA ŠTAMCAR

Hokej na ledu bolj ali manj poznamo vsi, ni pa veliko tistih, ki vedo, da obstaja tudi podvodni hokej. Da, prav ste prebrali. Čisto pravi hokej, le da se igra pod vodo. V svetu ga poznajo od leta 1954, njegovi začetki segajo v Anglijo, v Slovenijo pa je priplaval leta 1995.

»Začelo se je bolj ali manj slučajno. V podjetju Norik-Sub, kjer se ukvarjamo s potapljaštvom, smo dobili vabilo na evropsko prvenstvo v Amersfoortu na Nizozemskem. Čeprav nismo vedeli, za kaj sploh gre, smo se vabilu odzvali. Tam so nas vsega naučili in od takrat podvodni hokej igramo tudi pri nas,« je o začetkih tega nenavadnega, vendar zanimivega športa povedal Peter Grosman, eden njegovih največjih poznavalcev in član društva za podvodni hokej DPA PH Ljubljana. »Največji problem tega športa je infrastruktura. Bazenov je premalo, prosti termini pa so na razpolago bolj pozno. In ker so pozno, je ta šport težko približati mladini, saj se treningi začenjajo šele ob desetih zvečer,« je pojasnil sogovornik, ki je tudi trener v Društvu za podvodne aktivnosti PH Ljubljana, največjem društvu za podvodni hokej v Sloveniji.

Vsak igralec mora imeti masko, dihalčko, plavutke, zaščitno rokavico, kapico kot pri vaterpolu in palico, s katero poriva 1,3 kilograma težak plošček po dnu bazena ali ga dvigne od tal in poda soigralcu. Cilj igre je spraviti plošček v nasprotnikov gol. »V ekipi je deset igralcev. Šest jih je pod vodo, štirje so leteče menjave. Bazen mora biti globok vsaj dva metra in največ štiri, igrišče pa mora meriti vsaj sto kvadratnih metrov. Na začetku tekme sta ekipi vsaka na svoji strani bazena, na dnu pa je na sredini plošček, do katerega morata priplavati. Gol je podoben žlebu, dolg pa je tri metre. Ekipa, ki plošček zatakne v to zarezo, dobi točko. Vratarja ni, ker nihče ne more biti ves čas pod vodo. Igra se dvakrat po 15 minut.«

Zaželeno je, da imajo igralci močna pljuča, dobro znanje plavanja in potapljanja ter močne noge, pa tudi sicer morajo biti v dobri formi. »Vse se odvija zelo hitro. Včasih podvodni hokej primerjam z akvarijem, v katerem so ribice. Ko jim vržeš hrano v en kot, so vse ribice v hipu tam, ko pa vržeš v drugega, so kar naenkrat spet drugje. Tako se tudi mi bojujemo za plošček.«

Če smo že začeli s hokejem na ledu, ki s podvodnim hokejem nima veliko skupnega, razen palic, ploščka in letečih menjav, pa še končajmo z njim. »Pred leti smo se s hokejisti Olimpije dogovorili za tekmi na ledu in pod vodo. Mi se na ledu nismo niti približali njihovem голу. V 15 minutah smo dobili kar osem golov, oni pa se pod vodo ploščka niso niti dotaknili,« je z zanimivo anekdoto pogovor sklenil Grosman.

Člani društva DPA PH Ljubljana podvodni hokej trenirajo na Kopališču Tivoli na Celovški cesti 25. Če bi se jim radi pridružili, jim pišite na e-naslov uwhljubljana@gmail.com. Več informacij o društvu in treningih najdete na njihovi spletni strani uwih.si.

Opomnik zgodovine

Med sprehajanjem po mestnih ulicah boste prej ko slej na tleh zagledali medeninaste tlakovce z drobnimi napisi. Če se sklonite do njih, boste lahko prebrali imena naših nekdanjih someščanov judovskega rodu, ki so bili med drugo svetovno vojno okrutno usmrčeni v koncentracijskih taboriščih po vsej Evropi.

ALENKA KLUN

Judovska skupnost je v Ljubljani živila od srednjega veka. Nikoli ni bila številna, njeni pripadniki pa so opravljali ugledne in pomembne poklice. Med njimi so bili podjetniki, zdravniki, bančniki, advokati. Pollaki, Silbersteini, Goldsteini, Moskočiči, Steinbergi. Ljudje z družinami, uspešnimi karierami, prijatelji, sanjami. Med drugo svetovno vojno so sodelovali z odporniškim gibanjem, nekaj pa se jih je odpravilo tudi med partizane, kar so nekateri plačali z življenjem. Žal pa mnogim od njih ni bila prihranjena usoda milijonov evropskih Judov, ki so umrli v Auschwitzu, Bergen-Belsnu, Jasenovcu in

drugih koncentracijskih taboriščih, veliko pa se je jih po vojni tudi izselilo. Danes, osem desetletij kasneje, se jih spominjamo s spotikavci, medeninastimi kockami z vgraviranimi imeni, letnicami rojstva in smrti ter kratkim zapisom o njihovi usodi. Vgrajeni so v pločnike pred njihovimi zadnjimi domovanji. Ljubljana je eno od tisoč mest iz 28 evropskih držav, ki so se odzvala na pobudo nemškega umetnika Gunterja Demniga in se s tem poklonila žrtvam največjega genocida v človeški zgodovini.

»V času različnih nestrpnosti mi je vseskozi v zadoščenje to, da sem svoje mesto želel vzne-
miriti v njegovi uspavanosti, doseči, da bi se ljud-
je spotaknili ob imenih tistih, ki so hodili prav
tukaj, prav tu so z ulic vstopali v svoje hiše. Ubili
ali odpeljali v taborišča pa jih niso zato, ker bi bili
drugačni, saj so bili enaki kot vsi mi,« razmišlja
Robert Walzl, direktor Judovskega kulturnega
centra Ljubljana, ki ob pomoči MOL vsako leto
postavlja nove spotikavce.

V Ljubljani so prvega spotikavca postavili 6.
avgusta 2018 na Cankarjevem nabrežju. Danes
jih je 68 na 24 lokacijah, z njimi pa so se žrtvam

holokavsta poklonili tudi v Mariboru, Murski
Soboti in Lendavi. Najmlajša ljubljanska Juda,
ki so jima postavili ta vidno-nevidni spomenik, sta
bila otroka, komaj 11-letni Peter in njegova 9-letna
sestra Eva Kapper iz Beethovnovе ulice 14, najsta-
rejša pa 82-letna Josipina Bolaffio iz Medvedove
ulice 13 in 75-letni Samuel Mangel s Celovške ceste
44. Vsi štirje so bili umorjeni v Auschwitzu.

Letos se je na zemljevid ljubljanskih spoti-
kavcev vpisal nov, večji »prag spotikanja«, ki stoji
pred Cukrarno. Posvečen je več kot 150 judovskim
beguncem, ki so med vojno pribežali iz Neodvisne
države Hrvaške, v Cukrarni pa so bili pred deporta-
cijo v Italijo nastanjeni tudi judovski begunci s slo-
venskega ozemlja pod nemško okupacijo.

»Naša akcija bo trajala, dokler ne bomo počastili
vseh, ki so bili ubiti samo zaradi svojega porekla,
v srcu Ljubljane pa bodo te male ploščice neizbrisna
sled za ljudmi, ki so bili naši someščani,« dodaja
Walzl in sklene: »Znani pregovor, da je zgodovina
učiteljica življenja, sam jemljem zelo resno – da se
ne bi nikdar prenehali učiti in da kot družba ne bi
nikoli več dovolili takšnih mračnih in nečloveških
dogodkov, kakršen je bil holokavst.«

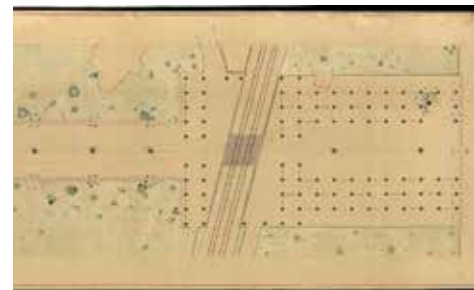
Ste vedeli o Plečniku ...?

Čeprav se v vsakdanjem življenju ves čas srečujemo s Plečnikovimi deli, pa o našem največjem arhitektu še vedno ne vemo vsega. Zbrali smo nekaj zanimivosti z razstave Plečnik: metropola, kraj, vrt, ki si jo v njegovem jubilejnem letu lahko ogledate v Mestnem muzeju Ljubljana na Gosposki ulici 15.

MAJA KOVAČ

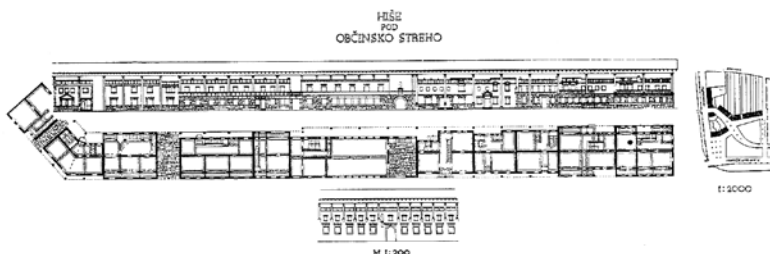

Plečnik je svoj risarski talent izrazil že v mladih letih. Kot 16-letni dijak državne obrtne šole v Gradcu je delal v ateljeju profesorja in arhitekta Leopolda Theyerja. V Mestnem muzeju Ljubljana si lahko ogledate njegovo zgodnjo risbo, pravzaprav najstarejši predmet na razstavi. Detajl z glavo satira in girlando z likom otročička je verjetno del širše celote, morda del kakšnega okrasja pohištva ali okvirja.

Park Tivoli je bil za Plečnika neskončen vir navdiha. Zanj je snoval različne projekte, vendar je bilo bolj malo izpeljanih. Na srečo mu je uspelo uresničiti ureditev Jakopičevega sprehajališča, ga razširiti, opremiti z vrsto betonskih svetilk in parkovno zasaditvijo. Na razstavi Plečnik: metropola, kraj, vrt si lahko ogledate več kot dva metra dolg načrt zanj.

Malo znano dejstvo o Plečniku je, da je pri snovanju ljubljanskih projektov razmišljal tudi o socialni gradnji. Območje Krakovega, ki je še danes povezano s pridelavo zelenjave, si je zamislil kot vas v mestu, v kateri ni prostora za visoke stavbe ali vile. Zanj je izrisal domiselno rešitev Hiše pod občinsko streho, ki bi onemogočala gradnjo v višino. V okviru projekta, ki je ostal neuresničen, bi zasnoval enotno streho, pod katero bi si vsakdo lahko postavil majhno družinsko hišo.

Pri snovanju svojih projektov je sicer precej asketski mojster posegal po dveh razvadah: črni turški kavi in cigaretah. V njegovi hiši v Trnovem še danes hranijo nekaj škatlic cigaret Drava.

Ob jubilejnem letu našega največjega arhitekta je na voljo le 150 ekskluzivnih abonentskih kartic Plečnik 150, s katerimi lahko v Mestnem muzeju, Plečnikovi hiši, Narodni in univerzitetni knjižnici, Muzeju za arhitekturo in oblikovanje, Slovenskem etnografskem muzeju in Turizmu Ljubljana izkusite vso njegovo ustvarjalno veličino in drobce njegove zanimive osebnosti. Svojo kartico lahko naročite na spletni strani **shop.mgml.si**.

DOBRODOŠLI, DOMAČI TURISTI

Med poletnimi počitnicami ste spoznavali Pariz, Krk, Beograd in Rim. Kako dobro pa poznate mesto, v katerem ste doma? Ljubljanski turistični delavci so prepričani, da vas lahko presenetijo s koticami, ki jih še niste odkrili, in doživetji, ki jih še niste izkusili. Zato bodo med 24. in 30. septembrom organizirali Teden ljubljanskega turizma. Takrat boste lahko na lastni koži občutili, kako je biti turist v najlepšem mestu na svetu. Pripravili so vam tematska vodenja za vse okuse, od Čebelje poti do Zgodb ljubljanskih mostov, ogleda muzejskih in galerijskih zbirk, ki so očem običajno skrite, supanje po Ljubljanici in okušanje lokalnih dobrot v grajskem vinogradu, destilarni in mikropivovarni. Več o programu Tedna ljubljanskega turizma boste izvedeli v Turističnem informacijskem centru na Adamič-Lundrovem nabrežju 2 ali na spletni strani [visitljubljana.com](https://www.visitljubljana.com), kjer lahko oddate tudi svoja mnenja oziroma pobude o razvoju turizma v mestu.

Dober glasbeni večer, dame in gospodje

Nad mesto je legla noč, prižgale so se ulične luči, v klubu pa vse pleše v ritmih jazza, hiphopa, soula, funka, bluesa in swinga. Smo v Jazz Clubu Ljubljanski grad, kjer bodo vsak petek zvečer med 20. in 23. uro nastopali vrhunski domači in tuji glasbeniki, kot so Benč, Batista Cadillac, Sekou Kouyate Experience, Prismojeni profesorji bluesa, Koala Voice, Hauptman in drugi. Vstopnice za koncerte, s katerimi dobite tudi povratno vožnjo z vzpenjačo, lahko kupite na prodajnih mestih Ljubljanskega gradu in v recepciji hostla Celica, na spodnji postaji vzpenjače ali na spletnih straneh [ljubljanskigrad.si](https://www.ljubljanskigrad.si) in [mojekarte.si](https://www.mojekarte.si).

Zvok hoje in hoja ob zvoku

Med 15. in 18. septembrom se bo v Desnem atriju Mestne hiše, Cukrarni, Hiši sanjajočih knjig ter po poteh urbane in zelene krajine odvijal festival zvočnih pohodov in zvočnih dogodkov TO)pot. V treh dneh bo na umetniških pohodih, predavanjih, zvočnih dogodkih in delavnicah združeval umetnike in radovedno publiko, ki sta jim blizu hoja in poslušanje zvokov iz okolice. Informacije o tem, kako jim lahko prisluhneta in se jim pridružita, najdete na spletni strani [steklenik.si](https://www.steklenik.si).

Vsi smo grešniki

Vse naprave, ki v uredništvu Ljubljane oddajajo zvok, so obsedli Demoni. Novi album benda Joker Out je velikanski, mogočen, silen, poln, pikanten, viharen, zapeljiv, sočen in izdatno posut z magičnim prahom super producenta Žarka Paka. Bojan, Kris, Martin, Jure in Jan so na njem dokončno opravili s svojo sladko preteklostjo in na plan izpustili demone, ob katerih vas bo zamikalo vseh sedem smrtnih grehov. Pravi užitek bo bend poslušati v živo, v peklenskem plesu pod odrom, zato ne zamudite njihovih koncertov. Demonom pa lahko prisluhneta na vseh večjih glasbenih platformah.

Kino za vso družino

Imamo odlično idejo, kaj početi z nemirnimi in radovednimi mulčki. V kino z njimi! Njim je namenjen program Kinobalon, ki ga letos začnejo s filmom Gajin svet 2. Vsako soboto ob 10. uri so v programu Prvič v kino na sporedu skrbno izbrani malce krajši filmi in risanke za najmlajše, ki bodo v dar dobili knjižico Dan in Eliza prvič v kinu. Prva sredo v mesecu je rezervirana za mamice in očke na porodniškem dopustu, ki si v programu Kino v plenica lahko filme ogledajo kar s svojimi malčki. Oktobra pa bodo Kinodvor na Kolodvorski ulici 13 zavzeli mladi, ki so za letošnji festival Kinotrip izbrali šest celovečernih in nekaj kratkih filmov, zanje pa pripravljajo tudi pester spremljevalni program s pogovori in delavnicami. Program Kinodvora za otroke in mladostnike lahko spremljate na spletni strani [kinodvor.org](https://www.kinodvor.org).

Kaj dela slovenski kulturni sektor

Marsikaj, bi bil hiter odgovor. Malce daljšega pa poiščite v prostorih Palače Cukrarna na Ambroževem trgu 3, kjer Center za kreativnost, ki deluje pod okriljem Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, predstavlja pregled petih let svojega delovanja. Na razstavi z naslovom Ustvarjeno v Sloveniji si lahko ogledate izbor njegovih projektov ter predstavitev kreativnih in kulturnih organizacij z različnih področij — glasbe, oblikovanja, vizualne umetnosti, arhitekture, filma, gledališča, plesa, kulturne dediščine in drugih. Ne dvomimo, da boste navdušeni nad ustvarjalnostjo in podjetnostjo, ki ju s svojimi programi spodbuja in omogoča CzK. Vse informacije o razstavi najdete na spletni strani [czks.si](https://www.czks.si).

NAPETA ZGODBA IZ ŠIŠKE

Profesor, teatrolog in dramaturg Lado Kralj je dogajanje svojega drugega romana Ne bom se več drsal na bajerju postavil v Šiško, kjer je nekoč stal dvorec Jama. V njem je bila internatska šola s samostanom šolskih sester, ki jo obiskuje tudi glavna junakinja Eva Verdonik. Vanjo je usodno zaljubljen najstnik Ivan Knez, kurir varnostno-obveščevalne službe. Okoliščine jima niso ravno naklonjene, saj okupatorji Slovence pobijajo ali vozijo v koncentracijska taborišča, poleg tega pa se za Evo zanima tudi italijanski poročnik Tartaglia. Kljub težki tematiki, ki jo pisatelj predstavlja z mešanico zgodovinskih dejstev in literarne fikcije, je pripoved gibka, sproščena, na trenutke celo ironična. Knjigo lahko kupite v svoji najljubši knjigarni.

V glasbi za muzikal najbolj izstopa pop balada Takšna kot ti, ki sta jo zapela glavna igralka Sara Briški Cirman in Jure Kopušar. Slišite jo lahko na radijskih valovih ali na YouTube kanalu Povodni mož: pop rock muzikal.

Urška zala je influencerka postala

MARUŠA JAKŠE

Prešernova Urška, ki je pred skoraj 200 leti po Ljubljanci odplesala daleč proti Turčiji, se je vrnila v svoje rodno mesto. Še vedno najlepša, še vedno najbolj zaželena, saj se je prelevila v popularno vplivnico, ki jo vsi občudujejo.

Novi slovenski pop rock muzikal Povodni mož v produkciji Vesne Starina in režiji Sare Lucu je nastal po motivih znamenite Prešernove pesnitve. Postavljen je v sodobni čas, njegova osrednja tema pa je vpliv družbenih medijev. »Vsak čas prinese svoje zablode. Ker smo hoteli, da bi muzikal pri sodobnem občinstvu odmeval še dolgo po ogledu, smo morali s sporočilom nagovoriti prav te težave – skrite pasti in norosti digitalnega sveta ter družbenih omrežij,« nam je povedal Ambrož Kvartič, avtor besedila.

Urško, mlado in priljubljeno dekle, radovedno vplivnico v nastajanju, je zaigrala

operna pevkica Sara Briški Cirman, ki jo poznamo po umetniškem imenu Raiven. V želji po uspehu in slavi se udeleži zasebnega dogodka, ki ga prireja karizmatičen poslovni guru PM oziroma Povodni mož. Igra ga Jure Kopušar. Ta Urški prodaja visokoleteče sanje, a ona kmalu ugotovi, da v njegovem svetu ni vse tako, kot se zdi na prvi pogled.

Zgodbo o prijateljstvu in izdaji, izkoriščanju in emancipaciji, zvestobi in preračunljivosti je uglasbila ena naših najuspešnejših pop glasbenic Neža Buh - Neisha. »Občutki so ob koncu predstave zasluženo vzneseni. Mi smo to res dolgo delali, saj smo 'pr' baji sami picajzli'. (smeh) Že od samega začetka skupaj ustvajamo celostno podobo muzikala, vsake je imel besedo pri vsem, zato se zares začuti dobra energija. Predstavo si zares želim pogledati še z zornega kota

gledalca, vendar moram kot avtorica glasbe in voditeljica benda dogajanje na odru spremljati iz ozadja.«

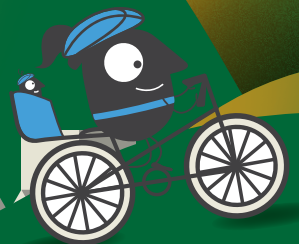
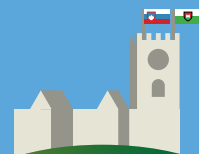
Ker muzikal brez plesa preprosto ni muzikal, sta za korake poskrbela plesalca in koreografa Željko Božič in Maša Kagao Knez. Je pa ples tudi odlična metafora, uporabna za marsikaj – ne nazadnje je prav vrtenje tisto, kar te poska in nekam odpelje. Poleg aktualnega sporočila je Povodni mož tudi prvi slovenski muzikal, ki podpira krožno gospodarstvo – vsi kostumi zanj so sešiti iz recikliranih materialov.

Glasbeni spektakel Povodni mož si lahko ogledate v Hali L56 na Litostrojski cesti 56. Informacije o prodaji vstopnic poiščite na spletni strani **povodnimoz.si**.

V LJUBLJANI IZBERI Več na ljubljana.si TRAJNOSTNO MOBILNOST

V zeleni Ljubljani vsak dan urejamo in izboljšujemo varne ter udobne površine za pešce, kolesarje in uporabnike javnega potniškega prometa. Uživaj v njihovi uporabi.

Skeniraj
za več
trajnostne
mobilnosti:

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI

16.–22. SEPTEMBER

Trajnostno povezani. #MobilityWeek

Mestna občina
Ljubljana

